

MOSTOVI

Glasilo društva znanstvenih in tehničnih prevajalcev Slovenije

Izhaja po potrebi
s sofinanciranjem Kulturne skupnosti Slovenije

Januar 1982

št. 15

Predgovor uredništva:

Minilo je 8 mesecev, odkar ste dobili v roke 14. številko našega strokovnega glasila in morda ste se že spraševali, kaj delata upravni odbor in uredniški odbor Mostov. Člani obeh odborov - kljub njihovi siceršnji zaposlenosti - pa so vseeno delali - prostovoljno, kot je pri nas ves čas navada in nova 15. številka je pred vami. V prejšnji številki smo prosili za sodelovanje - to še velja za naprej - najširši krog prevajalcev, da bi bilo naše glasilo čimbolj pestro in zanimivo in vendar še ni bilo tistega odziva, ki bi si ga uredniki želeli. V pri-
našanju zanimivih prispevkov še vedno prednjači naš neumorni Dr. Golias, naš Janko, ki si pridno in sproti beleži zanimivosti in tudi napake preštevilnih nepoklicnih (čisto slučajnih ali pa ne) prevajalcev in ima dosti zanimivega gradiva tudi v tej številki. Nekaj zanimivosti pa smo dobili tudi od drugih članov - celo neko humoresko, ki nam kar literarno popestri sicer "strokovno" gradivo. Tokrat smo uvedli bolj načrtno kot doslej rubriko "Recenzija prevodov", v kateri dobronamerno kritiziramo slabe prevode, in tudi vas, ki naletite na kak posebno slab izdelek, prosimo za naprej, da nam ga pošljete s svojim komentarjem. Boriti se moramo proti slabim prevodom, čeprav tudi mi nismo "perfektni".

Lepa hvala našim simpatičnim tovarišicam tolmačicam, ki se rade odzovejo našemu vabilu in kaj napišejo o svojih problemih in celo poročajo o kakih seji samostojnih kulturnih delavcev.

Pošljite nam torej prispevke, ki po vašem mnenju utegnejo zanimati nas vse, s tem pa bodo naši Mostovi postali še bolj privlačni.

Odgovorni urednik:
Viktor Jesenik

PO 1261/84

CENIK PREVAJALSKIH USLUG ZA LETO 1982

Upravni odbor DZTIS priporoča članom Društva, naj pri zaračunavanju svojih uslug v letu 1982 upoštevajo naslednje NETO CENE za eno avtorsko stran prevedenega besedila, ki mora biti terminološko in slovnično neoporečno in pripravljeno za oddajo v tiskarno ali za neposredno razmnoževanje:

Zap. št.	Vrsta gradiva	Din za eno stran prevoda		
		iz tuj.j. v slov.	iz slov. v tuj.j.	iz tuj.j. v tuj.j.
1.	Korespondenca	200	270	370
2.	Gradiva za sredstva množičnega informiranja	250	340	465
3.	Tehnični priročniki; tehnični učbeniki za srednješolski nivo; tehnični prospekti in katalogi; obratovalna in remontno-servisna dokumentacija; pogodbe o blagovni menjavi; komercialna poglavja ponudb ter druga gradiva tovrstne težavnostne stopnje	350	470	645
4.	Projektna dokumentacija; razvojnotehnična dokumentacija; atestna in izvedeniška dokumentacija; standardi; gradiva za poglobljeno znanstveno obravnavo; učbeniki in priročniki za nivo višjih in visokih šol; tehnična poglavja ponudb; sestavljanje tehničnih slovarjev in druga gradiva tovrstne težavnostne stopnje	440	590	810

V cenah iz zgornje tabele je zajet tudi honorar za eventualno lektoriranje, delitev honorarja med lektorjem in prevajalcem pa je stvar njunega dogovora.

Ce prevajalčeva usluga ne zajema polnega obsega dela, kot je ta obravnavan s tem cenikom, se cena usluge ustrezno zniža.

Za simultano in konsektivno prevajanje velja cenik Društva simultanih in konsektivnih prevajalcev.

DZTIS posreduje zgornji CENIK članom Društva in na zahtevo naročnikom prevodov.

NAŠE MEDNARODNO SODELOVANJE

Kongres v Varšavi

Ker je prejšnja 14. številka Mostov izšla tik pred kongresom FIT v Varšavi maja lani, mislim, da je prav, da se vrnem na kratko še na delo in našo dejavnost na tem kongresu.

Geslo kongresa je bilo "Poslanstvo prevajalca danes in jutri" in sam naslov osrednjih tém kongresa kaže na pomembnost dela prevajalcev nasploh, ki se mora še bolj razmahniti in poglobiti v prihodnosti. Prva dva dneva je bil statutarni del kongresa, v katerem sta sodelovala za Zvezo književnih prevajalcev Jugoslavije predsednik dr. Grozdanić iz Sarajeva, za Zvezo znanstvenih in tehničnih prevajalcev Jugoslavije pa delegat V. Jesenik. V FIT smo sprejeli nekaj novih članic: Češko, NDR, Mehiko ter prvi dve članici iz afriške celine: Nigerijo in Tanzanijo. Veselili smo se novih članic in pristrčno čestitali posebno predstavnikom slednjih dveh dežel. V.d. predsednica A. Lilova (Bolgarija) - po smrti pred dvema letoma predsednika P.F. Cailléja - je v svojem poročilu poudarila, da številne skupne točke vežejo vse prevajalce: literarne in "neliterarne", kot pravijo pri FIT. Slednji so vsi drugi prevajalci: znanstveni in tehnični, simultani in konsekutivni tolmači ter prevajalci vseh drugih smeri (film, radio, televizija), terminologi itd. Omenila je dobre stike, ki jih FIT ima z Unescom in nevladnimi organizacijami po vsem svetu, in terminološko rubriko revije Babel, pri kateri sodelujejo tudi jugoslovanski člani. Zahvalila se je še jugoslovanskim tovarišem, ki vodijo Specialni t.i. beograjski komite, ki mu predseduje naš aktivni beograjski kolega dr. Novković in skrbi za izvajanje na 19. generalni konferenci Unesca v Nairobiju sprejetega priporočila o zaščiti prevajalcev in prevodov v svetu, še posebej v deželah v razvoju.

Nato je bil odprti del kongresa, na katerega je prišlo okoli 300 udeležencev iz približno 40 nacionalnih združenj prevajalcev in še vrsta opazovalcev nevladnih organizacij v okviru Unesca. Med udeleženci je bilo tudi lepo število jugoslovanskih prevajalcev iz Srbije, Hrvaške, Bosne, Makedonije in samo jaz iz Slovenije. Mislim, da se bomo tudi mi morali bolj organizirati za naslednji kongres septembra 1984. v Montreuxu (Švica), ker so stiki s kolegi po svetu zelo pomembni za nas vse.

Prvi dan odprtega kongresa je bil povezan z Unescom in je v slavnostnem delu predstavnik te organizacije g. Jobe prebral zelo spodbudno in pristrčno sporočilo Unesca. Poleg drugih govornikov je imel besedo tudi dr. Novković, ki je razložil, kako prevajalske organizacije izpolnjujejo priporočilo iz Nairobija.

Sledilo je tridnevno delo v 12 komisijah. Naj tu omenim le sodelovanje jugoslovanskih predstavnikov. Dr. Ritig iz Zagreba je v komisiji za teorijo in zgodovino prevajalstva ter za pregled komparativne literature govoril o semantični lepoti in natančnosti, jaz pa sem govoril v komisiji za prevode jezikov

majhne razširjenosti o prevodih v večnacionalnih deželah. V svojem prispevku sem orisal, kako v Jugoslaviji rešujemo probleme prevajanja v številne jezike narodov in narodnosti naše dežele, pa tudi terminološke probleme. Za prihodnji kongres bo treba pripraviti več referatov iz naših vrst, kar bo pripomoglo k večji afirmaciji našega prevajalstva v svetu.

Medtem so bile tudi tajne volitve za nov 15-članski svet FIT, kjer sem bil osebno kandidat kot predstavnik vseh jugoslovan-skih prevajalcev. Zanimalo vas bo še kdo so ostali člani sveta in odkod so: J. Goetschalckx (Luksemburg), R. Haeseryn (Belgija), A. Lilova (Bolgarija), M. de Venoge (Francija), A. Kopczynski (Poljska), W. Levik (Sovjetska Zveza), G. Rado (Madžarska), E.G. Muñiz Castro (Spanija), H. Schwarz (ZRN), M.L. Höjer (Švedska), J. Kot (Slovaška), Vl. Nekrassoff (Kanada), G. Bang (J. Koreja) in E. Simpson (Nigerija). Zanimivo je, da so med drugimi izpadli predstavniki ZDA (2) in Velike Britanije.

Zadnji dan kongresa so nosilci komisij podali bolj ali manj izčrpana poročila o delu komisij, nakar smo sprejeli (ali dobili) še vrsto resolucij. Tu naj omenim resolucijo, ki zadeva Specialni komite, ki naj nadaljuje svoje delo v duhu kulturne politike Unesca in v tesnem sodelovanju s sorodnimi komiteji FIT in pri tem naj bo eden od njegovih glavnih ciljev izboljšanje položaja prevajanja in prevajalcev v deželah v razvoju. Med drugim so bile sprejete še resolucije o Copyright komiteju, ki naj odpravi veliko razliko v obravnavanju literarnih ter znanstvenih in tehničnih prevodov, o profesionalnem statusu prevajalca, o pripravi modela pogodbe za publiciranje prevodov, o večjem sodelovanju FIT v delu nekaterih medvladnih mednarodnih organizacij, o sprejetju neologizmov (Unesco), o dodatku k Babelu (simpozij Unesca, jeziki majhne razširjenosti). Odbili pa smo predloge o svetovnem letu in o svetovnem dnevu prevajanja ter o uradni zastavi FIT, ki so preuranjeni.

Na kraju so bile podeljene nagrade najzaslužnejšim prevajalcem po mnenju več žirij. Nagrade Nathorst-FIT je bila podeljena Paulu Ronaiu iz Brazilije za literarne prevode in Josefu Citroenu iz Nizozemske za tehnične prevode. Dr. B. Marković iz Beograda in H. Schwarz iz ZRN sta prejela medaljo umrlega predsednika FIT Cailléja za dolgoletno uspešno delo v organizaciji FIT.

Po kongresu je bila prva seja novoizvoljenega sveta FIT, na kateri je bila na tajnem glasovanju izvoljena za novega predsednika Ana Lilova iz Bolgarije. Generalni sekretar je ostal dr. René Haeseryn, blagajnik pa J. Goetschalckx.

Druga seja sveta FIT v Haagu

Ta seja je bila v Haagu na Holandskem od 17. do 20. septembra 1981. Na tej seji smo se med drugim dogovorili, kako se bo delo FIT odvijalo v našem mandatu do septembra 1984. Delo se bo torej odvijalo v 16 dosedanjih komisijah in komitejih in še enem komiteju, ki ga bom omenil v nadaljnjem izvajanju. Naj jih naštejemo: Komisija za literarne prevajalce (vodja: Elena Nikolova)

s podkomisijo za pesniško prevajanje (W. Levik), Komisija za tehnične in znanstvene prevajalce (H. Fischbach), Specialni komite za aplikacijo priporočila iz Nairobija (dr. B. Novković), Komite vodstva Babela (E. Osers, H. Schwarz, G. Radó), Komite za dežele v razvoju in regionalnih centrov (Goetschalckx, Muñiz), Komite za mednarodno bibliografijo prevodov (Haeseryn), Komite za statut in pravila FIT (H.J. Pfisterer), komite za nacionalne sezname specializiranih (strokovnih) prevajalcev (K. Gingold), Komite za terminologijo in dokumentacijo (Goetschalckx), Komite za vprašanja prevajanja avtentičnih aktov (S. Karcsay), Komite za izobraževanje in usposabljanje prevajalcev (G. Cammaert), Komite za prevajalske nagrade (M.L. Höjer), Komite za zgodovino in teorijo prevajanja (G. Radó), Komite za avtorsko pravo (P. Crampton), Komite za organizacijo 10. kongresa FIT (Cl. Chassenet, Švica), Komite FIT za Mednarodni komite knjige (M. Olgar). Naštetim smo dodali še Komite FIT za prevajanje jezikov majhne razširjenosti (E. Osers in v ožjem odboru V. Jesenik). V okviru zadnjega komiteja in v sodelovanju Nordijskega sveta bo organizirano srečanje v Palmi di Maiorca v začetku marca 1982. To srečanje je bilo medtem preloženo. Izrael je zaprosil za članstvo v FIT, vendar smo zaradi nezadostnih informacij preložili diskusijo o sprejemu na naslednjo sejo sveta. Španski delegat E. Muñiz nas je obvestil o ustanovitvi regionalnega centra za Latinsko Ameriko (Ibero-amerikanski center), v katerem sta posebno aktivni Mehika in Venezuela. Biro in organi FIT podpirajo ta prvi regionalni center, prosijo ga pa, da seznanja FIT o svojem delu.

Glede naslednjega kongresa FIT v Montreuxu je stvar urejena in se švicarsko združenje ASTI že pripravlja na 10. jubilarni kongres prevajalcev. Kongres bo od 25. avgusta do 4. septembra 1984.

Pri točki "terminologija - neologizmi" je poročal poljski predstavnik Z. Stoberski, ki je predlagal priporočilo o podpori znanstvenim neologizmom v originalni obliki in o informaciji in sredstvih za sprejem znanstvenih in tehničnih neologizmov za pospeševanje znanstvenih, tehničnih, ekonomskih in kulturnih informacij na mednarodnem nivoju, ki ga je izdelal za Unesco in FIT v imenu eksperimentalne terminološke rubrike pri Babelu, Mednarodnega komiteja za poenotenje terminoloških neologizmov in Svetovne banke mednarodnih terminov. Predlagano priporočilo bo še preučil Biro FIT.

E. Osers (Vel. Britanija) je zastopal FIT oktobra 1981 na sestanku Komiteja za knjigo v Washingtonu. Kongres knjige pa bo 1. 1982 v okviru Unesca.

Naslednja seja sveta oz. razširjenega biroja bo v Madridu od 5. do 8. marca 1982.

V. Jesenik

Veljko Aleksić

STRUCNI SASTANAK NAUCNIH I TEHNIČNIH PREVODILACA JUGOSLAVIJE

Savez udruženja naučnih i tehničnih prevodilaca Jugoslavije organizovao je prošle godine, 24.oktobra, u Arandjelovcu SIMPOZIJUM O TERMINOLOGIJI, na kojem su se sakupili svi oni koji se profesionalno bave ovim važnim i odgovornim poslom.

Velika polukružna dvorana hotela IZVOR primila je oko 80 prevodilaca iz svih krajeva naše zemlje. Tu su se sreli i lično upoznali ljudi koji su samo slušali jedan za drugog i o njihovim prevedenim radovima i problemima s kojima se susreću. Sad su imali mogućnost da razmene svoja dugogodišnja iskustva, sklapaju međusobna poznanstva, koja će, svakako, biti značajna za njihov dalji prevodilački rad.

Radni deo Simpozijuma odvijao se oko sledećih referata:

- Dr.Josip Angelo Ritig: Savremene tendencije u radu na terminologiji u svetu i kod nas.
- Dipl.ing.Mihajlo Pavličić: Mogući prilazi automatizacije terminološke gradje.
- Nada Vavrinović: Uloga prevodilaca u obradi terminologije.
- Helena Medjaši: Predlog i obrada kartica.
- Mr.Božidar Jančić: Komunikativna funkcija terminoloških leksičkih jedinica.
- Velkova Sonja: Specifična terminologija međunarodnih finansijskih institucija.
- Papić: Terminološki problemi i njihovo rešavanje.

Zašto je Simpozijum većimdelom bio posvećen t e r m i n o l o g i j i ?

Zbog toga što je nova, savremena tehnologija, odnosno industrijalizacija "uvela" hiljade novih reči koje je danas savremenom stručnom prevodiocu veoma teško pratiti i uključiti u svoj "rečnik" rada.

Tako, poznato je da rečnik iz računarstva zastareva v e ć onog momenta kad se objavljuje, jer su se u medjuvremenu rada njegove pripreme pojavile nove k o v a n i c e stručne terminologije. Možemo da kažemo da u poredjenju s drugim razvijenijim zemljama mi smo u tome tek na startu. Zbog toga je naš stručni prevodilac u svome radu prilikom prevodjenja većinom prepušten svojoj kreativnosti i snalažljivosti.

Ovaj članak bio bi isuviše dug kad bi se u njemu prikazali samo kratki izvodi iz svih stručnih referata (da bi se dobila prava slika Simpozijuma) pa je zbog toga njegova "uloga" samo informativne prirode, te ću se ograničiti samo na kratko citiranje nekih od referata.

Tako je B.Jančić rekao: "Covekovo uspešno i brzo prodiranje u svet nepoznatog, stalno otkrivanje novih činjenica i stvaranje

jedne nove društvene stvarnosti iziskuje odgovarajuće bogaćenje leksičkog fonda, pri čemu postoji ograničen broj mogućnosti koje se mogu svesti na:

1. Uvodjenje potpuno nove leksičke jedinice.
2. Stvaranje veštačkog termina.
3. Pozajmljivanje leksičkog materijala od nekog stranog jezika.
4. Ponovno aktiviranje zastarelih stručnih naziva koji su nastali dijahronim procesima.
5. Odredjivanje novih i proširivanje postojećih značenja nekog simbola.
6. Obrazovanje novog leksičkog znaka od postojećih elemenata..."

Dalje je dr. J. Karanjac rekao (Informacija o mogućnosti stvaranja automatizovane terminološke baze na mikroračunarima):

"Od računara koji treba da posluži za stvaranje banke podataka i "vraćanje" informacija, zahteva se sledeće: (1) da poseduje mogućnost registrovanja i čuvanja ogromnog broja informacija, (2) da je pristup podacima brz, nekoliko sekundi do najviše minute, dva, (3) da je fabrički opremljen odgovarajućim softverom kojim se olakšava namenjena eksploatacija.

U kontekstu ovoga od računara zahtevamo da bude jeftin, da ne zahteva posebne klimatizovane prostorije i specijalno obučeno osoblje, odnosno da je lagan za upotrebu..."

Posebno je bio interesantan onaj deo rada koji se odnosio na projektni tim SIL-a (grupa saradnika SIL-a): Terminološki informacioni sistem - prikaz automatizovane terminološke baze.

"Automatizovana terminološka baza podataka čini jezgro terminološkog informacionog sistema. Pod bazom podataka, u opštem smislu, podrazumevamo nelinearnu organizaciju velikog broja podataka, čiji su skupovi uskladišteni i povezani sistemom logičnih veza i tehničkih rešenja..."

"Švedski centar za tehničku terminologiju ima ATBP na devet jezika (engleski, francuski, nemački, danski, norveški, švedski, finski, ruski i japanski) iz oblasti nauke i tehnike. Korisnici sistema su državne ustanove, privredne organizacije, zainteresovane institucije, pa i šira javnost. Prilikom terminološke obrade daje se definicija i bibliografski izvor, ali ne i kontekst..."

"Prevodjenje termina, posebno onih iz oblasti našeg samoupravnog društveno-političkog sistema, sa srpskohrvatskog na engleski, francuski, nemački, mađarski i druge jezike predstavlja posebno težak zadatak. U prevodjenju termina treba težiti da prevod ne bude čisto gramatički nego da odgovara duhu jezika na koji se termin prevodi, odnosno terminu koji je za odredjeni pojam prihvaćen u tom jeziku..."

(To su samo neke misli koje mogu podstaći naše prevodioce na razmišljanje i stručno raspravljanje o savremenoj terminologiji.)

Ukratko, mogli bismo da zaključimo da je ovaj Simpozijum bio, svakako, veoma koristan i polazna osnova za dalje uspešno povezivanje svih tehničkih prevodilaca kroz njihovo stručno razmenjivanje mišljenja.

N. Dembskij

KOORDINACIJA TERMINOLOGIJE V JUGOSLAVIJI

Dne 23.12.1981 je bil v prostorih Društva inženirjev in tehnikov Slovenije sestanek, ki so se ga udeležili predstavniki tega društva (DIT), inštitutov za tehniško terminologijo in za slovenski jezik SAZU in našega društva. Ta sestanek je bil sklican na pobudo tov. Isakovića od Zveznega zavoda za standardizacijo. Na tem sestanku je tov. Isaković podal informacijo glede vprašanja koordinacije strokovne terminologije v Jugoslaviji, t.j. področja, na katerem zelo zaostajamo za nekaterimi državami Evrope in Amerike, to tembolj, če pomislimo, da v Kanadi že obstaja večjezična terminološka banka z okoli 500.000 izrazi. Pri nas glede tega nismo niti začeli niti nimamo potrebne organizacije po posameznih republikah za vskladitev strokovnih terminov v jezikih Jugoslavije pred njihovo kompjuterizacijo.

Sestanek je imel predvsem informativni namen, predstavnik DIT inž. Brumat je v imenu svojega društva prevzel zadolžitev glede nadaljnjih pobud in korakov za vzpostavitev povezave med zainteresiranimi, da bi se tudi pri nas v Sloveniji začelo s prepotrebim delom na področju strokovne terminologije.

M.P. in M.Z.

O SAMOSTOJNIH KULTURNIH DELAVCIH

Zapis o sestanku delovne skupine pri Ljubljanski kulturni skupnosti, ki se ukvarja z vprašanji samostojnih kulturnih delavcev, ki je bil dne 17.12.1982:

1. Udeležba je bila več kot skromna (DSL, DSKTS in en predstavnik OO Sindikata samostojnih kulturnih delavcev).
2. Pričakovana sprememba volilnega zakona zahteva oblikovanje volilnih skupnosti, ki so lahko društva sama, lahko pa se oblikujejo tudi ob drugačni povezavi; na ta način bodo društva lahko imela svoje delegate v občinskih kulturnih skupnostih, zato pa je treba čimprej v omenjeni smeri povečati aktivnost OO sindikata.
3. Veliko je bilo govora o novem načinu financiranja dela samostojnih delavcev v kulturi (n.pr. umetnikov) - vnaprejšnje financiranje določenega projekta z obveznim odkupom ali s povrnitvijo dela stroškov.
4. Izjemno pereče je področje socialnega položaja samostojnih delavcev v kulturi (povečani prispevki, uvedba novih prispevkov, itd.). To področje bo mogoče začeti organizirano urejati v sodelovanju med OO sindikata in skupnostmi socialnega zavarovanja, pokojninskega zavarovanja, SIS za otroško varstvo, itd., takoj ko bo v skupščini SRS sprejet nov zakon o samostojnih delavcih v kulturi. OO sindikata bo morala takoj zatem sprožiti postopek

sklenitve sporazumov z omenjenimi skupnostmi, šele potem bo mogoče konkretno urediti položaj posameznikov ali društev.

M.P.

Sestanek, ki ga je 18.12.1981 sklical Republiški komite za kulturo in znanost v zvezi s predlogom o samostojnih kulturnih delavcih (v nadaljnjem tekstu: Zakon):

1. Po pregledu vseh členov predloga Zakona so bile vsebinske pripombe v glavnem glede sodelovanja samostojnega kulturnega delavca v OZD (možnost več pogodb; pri filmskih delavcih je predlog, da se doba sodelovanja skrajša z dveh na eno leto - str.5 Zakona). Največ govora je bilo o pričakovanih spremembah za vpis v razvid (pogoji, ki veljajo za samostojne kulturne delavce, ki že imajo status in pogoji za tiste, ki bi si ga želeli pridobiti. Razdeljen je bil osnutek pravilnika o ugotavljanju pogojev za vpis v razvid, ki ga je treba prediskutirati v društvih in OO sindikata ter posredovati mnenja in pripombe Komiteju.

2. Na podlagi izkušenj nekaterih, ki sicer sodelujejo z OZD v poslovnem smislu, nimajo pa nobene pravice v samoupravljanju znotraj te OZD, je treba dati pobudo, da Jugoslovanska avtorska agencija na to opozori prizadeto OZD in pomaga posameznikom pri uveljavljanju njihovih samoupravnih pravic (gre za dolgoročno sodelovanje med samostojnimi kulturnimi delavci in OZD (izkušnje predvsem oblikovalcev, arhitektov itd.).

=====

Dve pripombi k prevajanju v nemščino in iz nje

Am = an dem, ne pa = "auf dem". Avstrijsko narečje, zlasti dunajsko, uporablja "am" tudi v tem drugem pomenu, npr. am Tisch, am Berg, am Schiff itn., kar je dopustno samo v očitno narečnih tekstih, npr. v beletriji, ne pa v pragmatških tekstih. V standardni nemščini pomeni "am" izključno "ob" (mizi, hribu, ladji itd.), ne pa "na".

"Wie" primerja enakost, "als" razlikuje neenake dele: "Er ist so alt wie ich, aber älter als seine Frau". Avstrijska narečja tudi po komparativu uporabljajo "wie": "älter wie seine Frau", kar je v standardni nemščini nedopustno.

J.G.

J.G.

DELOVNI /LJUDJE IN/ OBČANI

V "Mostovih" 14 (str. 4) smo v članku "Družbena slovenščina in znanstveni prevajalci" navedli več skupin šibkosti v javni rabi sodobne slovenščine, s po enim reprezentativnim primerom. Iod Ič smo omenili "srbizme, nemčizme i.pod."

Spregovoriti je treba o posebnem sintaktičnem srbizmu v našem "politžargonu" in sicer o binomnem sindetonu "občani in delovni ljudje" (ali "delovni ljudje in občani"). Ta sindeton se že dalj časa štuli skozi priprta vrata naše zakladnice pravnih tērminov.

Med srbskimi razpravami (in v razmnoženem gradivu) o združenem delu sta se pogosto pojavila pojem in tērmin "jugoslovanskih delovnih ljudi", torej naših državljanov s statusom delavcev, ali - kar je isto - delovnih ljudi z državljanstvom SFRJ, kot avtorjev in uporabnikov novega zakona o združenem delu. Tu gre za dva atributa, namreč delovnega poklica, in jugoslovanskega državljanstva. To binomno hkratnost srbščine izraža asindetično, izjemno lahko tudi sindetično; toda že v srbščini velja sindeton "radni ljudi i gradjani (državljeni) "ali" gradjani (državljeni) i radni ljudi" za manj dobro obliko kakor recimo "radni gradjani" ali "gradjani trudenici", ker sindeton dopušča, v množini celó sugerira, alternacijo med dvema statusoma namesto njune hkratnosti in koeksistence, saj sindetična oblika posreduje pomen ALI državljeni SFRJ (ki pa niso delavci) ALI delovni ljudje (ki niso državljeni SFRJ).

Slovenski pridevnik "deloven" je v srbščini = rad/an-na-no, npr. čovek, ljudi, narod, odelo, snaga, soba, vreme, zajednica. Naš "deloven" (marljiv, priden) je v srbščini = radin-a-o, "delavnost" = radinost. "Delaven" je tudi = radljiv ("delavnost" = radljivost) ali radišan. "Delaven človek" = radilac. Za "delavca, delovnega človeka" ima srbščina tudi samostalni "trudbenik" menda še izpred Druge vojne. Njegov povojni socialistični pomen se danes razvija v obseganje obeh pomenov, pragmatičnega (t.j. delovnega statusa) in pohvalnega (delavne vrline). Nemara prav pod vplivom dvopomenskega "trudbenika", zlasti v množini, srbski avtorji (govorci in pisci) priložnostno že mešajo in s tem zamenjujejo pomen slovenskega pridevnika "deloven" (= kar pripada poklicnemu delu) s pomenom pridevnika "delaven" (= z vrlino marljivosti in poštenja). "Trudbenik" s širokim pomenom je praktičen tērmin in pride zelo prav v binomu, ki v slovenščini ima v enem členu le eno besedo ("občani"), v drugem členu pa dve besedi ("delovni ljudje"), kar kali preglednost binoma. Še to: če v slovenskem binomu razvrstiš "delovne ljudi" v prvi in "občane" v drugi člen ("delovni ljudje in občani"), se "delovni" nanaša na oba samostalnika, in nastane aboten pleonazem.

Srbščina, zlasti novinarska, administrativna in ustna, pri

rabi takih binomov tolerira, ponekod skoraj rada uporablja sindetično obliko. O razlogih ne bi tukaj razpravljali. Dobra slovenščina vsekakor označuje omenjeni binom asindetično, t.j. z apozicijo ali atributom: "Jugoslovani delavci" ("delavci Jugoslovani") ali "jugoslovanski delavci" ("delovni Jugoslovani"). Na žalost so s kalkom "občani in delovni ljudje" suženjsko posnemali srbski sindeton ter s tem izkvarili pojem hkratnega statusa jugoslovanskega državljana in poklicnega delavca v isti osebi (ali skupini) v alternacijo med dvema osebam (ali skupinama). Povrhu je ponesrečeni prevod "občani" za srbske "gradjane" (ali "državljané") iz državljanov SFRJ naredil prebivalce neke občine (le katere?), kar ni isto.

Na ta način je bil (od zakonodajalca zaznamovani) izvirni pomen povsem spakodran. Slovenci smo ta nonsensnekako sprejeli in ga že pridno tolčemo. Kmalu utegne, po usodni praksi nekaterih leksikografov, tudi tukaj obveljati lagodno načelo "ustvarjene prakse" ter bi "občani in delovni ljudje", pa celó "delovni ljudje in občani", mogoče postali uradni termini.

V tem primeru bi se v prevodih naših zakonov pojavljali podobni barbarski kalki in kljub vsem naknadnim komentarjem nevarno pačili pomenoslovje našega delovnega prava v nemških, angleških in drugih prevodih.

Kje so vzroki navidezno drobnih, v praksi pa hudo neugodnih spodrseljajev pri presajanju srbsčine zveznih zakonov in drugih tekstov v naš jezik? Že v prejšnjih letih je Društvo znanstvenih in tehničnih prevajalcev Slovenije na številnih javnih prireditvah in v svojem organu "Mostovih" omenjalo nezadovoljivo "prelaganje" srbskih zakonodajnih in sploh normativnih besedil v Beogradu v slovenščino, češ da je to posledica neprestane časovne stiske in pomanjkanja kvalifikacije kadrov. To pa ne sme ostati opravičilo za neustrezne storitve na tem področju. Na televizijskem "Pogovoru o slovenščini v javni rabi" z dne 2. novembra 1978 je tov.dr. Josip Vilfan grajal kakovost prevajanja srbskih zakonskih izvirnikov v Beogradu v slovenščino (gl. "Mostove" 14, str. 5, 4.odstavek).

- Pri sumiranju statusov dobra slovenščina uporablja v binomih asindeton (z apozicijo ali atributom), npr.: "cigan baron" (ali "ciganski baron"); "car osvoboditelj" (ali "osvoboditeljski car"), "mešetar nepridiprav" (ali "ničvredni mešetar"), ne pa sindetona ("cigan in baron"); ponekod sicer najdeš sindeton s "kot (kakor)", vendar le redko in bolj za parafrastično razlago asindetona, tipa "cigan kot baron". - Pravilnost asindetona velja še posebno v množini (kjer sindeton še celó zavaja k alternativni), zato rečemo in pišemo "državljeni delovni ljudje", ali še bolje: "delovni državljani", "državljeni delavci".

"Občane in delovne ljudi" je potemtakem izločiti iz prometa, ker ta binom pomeni "občane (ki so očitno nedelavci) in zraven še neko drugo skupino: delavce, ki pa so očitno iz druge občine".... Najbolje je držati se izraza "delovni državljani" ali "delovno prebivalstvo", saj je naš zakonodajalec prav ta pomen imel pred očmi.

Nemški korelat takó razčiščenega pojma je že uveljavljen v socialistični terminologiji: "die werktätigen Staatsbürger" ("die werktätige Bevölkerung"), in v angleščini: "the working citizens" ("the working population").

Marjola Zdravič

TOLMACENJE PREDAVANJ IN FILMOV -

TRDA PREIZKUSNJA ZA TOLMAČA

Tolmači se pogosto srečujemo z eno najzahtevnejših nalog svojega poklica - tolmačenje raznih predavanj in filmov.

Prav na tem področju, na katerem mora tolmač zastaviti vse svoje zmogljivosti in kjer je najbolj neizprosno "na udaru", pa so delovni pogoji najbolj neustrezni in nepoučenost občinstva največja.

Poglejmo si, kako poteka tolmačevo delo na strokovnih predavanjih tujih predavateljev z raznih področij (umetnost, arhitekturo, zgodovino, film ipd.). V ta namen najemajo prireditelji enega konsektivnega tolmača. Pri tej tehniki tolmačenja sedi poleg predavatelja, si beleži ali zapomni krajše ali daljše odstavke predavateljevega izvajanja in jih nato prevede. S tem je predavanje seveda skoraj enkrat daljše, poleg tega pa morajo prevod poslušati tudi tisti udeleženci, ki sicer dobro razumejo jezik, v katerem predava predavatelj. Nemalokrat tolmači med predavanjem "ujamemo" pripombe in izraze negodovanja iz občinstva, kot so: "prevod samo moti, vse skupaj predolgo traja, ipd.". Nič kaj prijetno za tolmača, ki bi tudi sam nekončno raje sedel v svoji zastekleni kabini in spremljal in prevajal predavateljev govor prek slušalk, kajti ta tehnika tolmačenja omogoča posameznim poslušalcem izbiro med poslušanjem predavanja v originalu ali v prevodu in jim na ta način prevod ni "vsiljen"! Drug problem v teh primerih je predpriprava. Medtem ko dobi tolmač za strokovne kongrese in simpozije s simultanim tolmačenjem vnaprej vsaj nekaj gradiva, ki ga prouči in terminološko obdela, pa mu pri strokovnih predavanjih, o katerih je govor, največkrat uspe zvedeti le naslov predavanja, predavatelja samega pa v najboljšem primeru sreča nekaj ur pred predavanjem. Kako naj se konsektivni tolmač temeljito pripravi na predavanje o čisto določeni temi, kot je na primer "nebotičnik v arhitekturi" ali "realizem v slikarstvu med obema vojnoma", če pride v stik s predavateljem šele tik pred začetkom predavanja, ko mu po možnosti tudi dajo na vpogled kako publikacijo na 100, 200 straneh, iz katere naj bi predavatelj črpal svoje misli? Pri vsem tem pa je avditorij strokovnjakov s področja, ki ga obravnava predavatelj, zelo zahteven in običajno ne kaže kaj dosti razumevanja za tolmačeve objektivne težave: dogaja se, da se nekateri javno ponorčujejo iz tolmača ali ga kritizirajo, če se ta zmoti pri kakem imenu, nazivu slike, stilu v arhitekturi, zgodovinskem pojmu ipd. Ne nazadnje moramo tolmači pri tovrstnih predavanjih obdržati koncentracijo dve do tri ure zdržema, čeprav po mednarodnih pravilih to delo vedno opravljata dva tolmača.

Se slabše se tolmačem godi pri tolmačenju filmov, kjer je občinstvo bolj heterogeno in ima še manj pojma o našem delu, prireditelji sami pa ga ne informirajo o tem, kako bo potekalo prevajanje filma. Naše izkušnje kažejo, da bi bilo to nujno potrebno.

Tolmač dobi listo dialogov filma v najboljšem primeru dan, dva pred predstavo. Če naleti na razumevajočega prireditelja, si lahko film celo ogleda (zelo redko!). Med prevajanjem sedi v tehnični (ne prevajalski) kabini in prek mikrofona, ki je povezan z zvočniki v dvorani in ki ga sam ne more izključiti in vključiti, četudi samo zato, da se odkašlja ali popije požirek vode, posreduje prevod publiki v dvorani in mora pri tem poslušati tudi odmev svojega glasu. To tolmače moti vsaj toliko kot moti njihov prevod tistega, ki razume film v originalu in prevoda sploh ne potrebuje. Vsi tisti, ki jim mikrofoni, zvočniki, ojačevalci in podobne naprave niso španska vas, vedo, kako zelo mora ob prevajanju tolmač biti pozoren na to, da ne zviša glasu, preglasno požre slino itd., nad čemer pozoren gledalec upravičeno negoduje. Dogaja se celo, da je tolmač prisiljen prevajati filme, ki so v grškem, turškem ali kakem drugem jeziku manjših narodov s podnaslovov, na primer v francoskem ali angleškem jeziku, ne da bi prej vedel, v katerem jeziku je film podnaslovljen!

Zaradi nepoznavanja razmer, v katerih moramo tolmači delati ob teh priložnostih, prihaja celo do površnih in neutemeljenih ocen kvalitete simultanege prevoda - med drugim v časopisju, kot so že bili primeri - ki škodijo ugledu stroke. Poklic tolmača je, žal, še vse preveč anonimen in premalo cenjen in zavedamo se, da bomo veliko prispevali k njegovi večji afirmaciji, če nam bo uspelo izboljšati te razmere, spoznati ljudi z našim delom in prepričati prireditelja tovrstnih prireditev, da je tolmačevo delo bistveni del prireditev in da torej zasluži mnogo več predpriprav in pozornosti kot doslej.

Résumé de l'article ci-dessus:

L'interprétation des conférences et des films - une épreuve pour l'interprète.

L'article est un aperçu des problèmes relatifs à l'interprétation consécutive des conférences sur des sujets différents (art, architecture, médecine, cinéma, etc.) ainsi qu'à l'interprétation simultanée des films. C'est l'aspect du métier où les exigences sont grandes et les conditions dans lesquelles l'interprète travaille souvent intolérables. Les interprètes sont conscients de la nécessité de contribuer à une plus grande affirmation du métier à travers une meilleure information et d'obtenir de meilleures conditions de travail en montrant aux organisateurs de telles manifestations que le travail de l'interprète fait partie intégrante de la manifestation et contribue essentiellement à son succès et qu'il mérite, de ce fait, plus d'attention.

M.Z.

D.Kraigher-Senk

ODGOVOR Z NAFAKO⁺

/Neslovenski dopisi Slovencem, Jezikovno razsodišče 43 in "V prevajalstvu ni prostora za šušmarje"/

Rujna jesen se je prevesila v zimski čas, ko je - po dveh mesecih, torej - v p.p.29 le priromal odgovor iz novomeške Krke na uvodoma omenjena jezikovno kritična sestavka.

Dvomim, da se bo še kdo natančneje spomnil, kam je bila usmerjena tedanja kritiška ost Jezikovnega razsodišča in mojega komentarja njegovih ugotovitev, zato naj povzamem:

Jezikovnemu razsodišču pri RK SZDL sta bila med drugim poslana tudi dva primerka pomanjkljivih prevodov v srbohrvaščino; in to besedil, ki bi jih bili morali dve naši ugledni organizaciji združenega dela pošiljati v slovenskem jeziku. Jezikovno razsodišče je to dejanje grešnikoma poočitelo, posebej pa je poudarilo, da je bila tudi srbohrvaščina teh dopisov vse prej kot zgledna.

Na to kritično ugotovitev v "primeru št.43" Jezikovnega razsodišča sem tudi navezala svoje mnenje in stališča, ki temeljijo na izkušnjah pri delu v slovenskem Društvu znanstvenih in tehničnih prevajalcev /DZTPS/ oziroma v Zvezi združenj znanstvenih in strokovnih prevajalcev Jugoslavije. V članku, ki sem ga pod naslovom "Za boljše jezikovno izražanje" poslala uredništvu kulturne rubrike "Dela" (v uredništvu so mu oblikovali udarnejši naslov "V prevajalstvu ni prostora za šušmarje"), sem med drugim poročala tudi o tem, kako se DZTPS strokovno vključuje v akcijo RK SZDL za boljši jezik.

V svojem članku sem uvodoma opozorila, da bi morali ob tem, ko zvemo "za greh in za grešnike" izvedeti tudi kaj več o "povratnih učinkih" opozoril, s katerimi Jezikovno razsodišče tako skrbno in vztrajno seznanja slovensko javnost. Skratka, vprašala sem: kako bodo v prizadetih delovnih organizacijah ukrepali proti malomarnežem in kdo je zagrešil spakedrane prevode, o katerih je govora v "primeru št.43" Jezikovnega razsodišča.

Naj priznam, da sem ob tako zastavljenih vprašanjih pravzaprav upala, da se bo z odgovorom nanju oglasil kdo v imenu samoupravnih organov prizadetih organizacij združenega dela in sporočil, kaj so pri njih sklenili ukreniti za brezhibno poslovno sporazumevanje. Zal se na moje vprašanje "kdo je nesposobni prevajalec?", zastavljeno v omenjenem članku, očitno ni oglasila prava oseba. V tem "odgovoru z napako", kakor sem ga poimenovala, in ki je toliko časa zorel v Krki, je osrednji poudarek na podrobnem opisu - lahko bi rekli - vzorne organizacije in strokovne opremljenosti medicinske informativne službe v T&ZD Marketing* op.

+ Naslednji članek je bil prvotno namenjen sobotni prilogi Dela. V dogovoru z uredništvom pa ga priobčujemo v Mostovih.

* op. Čeprav je res, da v našem združenem delu kar mrgoli različnih "marketingov" in podobnega, naj ob tej priložnosti opozorim tov. Kuharjevo, da lahko kot strokovnjak za slovenski jezik in ne nazadnje kot samoupravljalca sproži pobudo za pri-

merno poslovenitevnaziva TOZD, v kateri združuje svoje delo!

To je lepo in prav, zlasti če vemo, da prevajalsko delo v mnogih naših organizacijah združenega dela žal nima tiste veljave, ki mu pritiče. Lektorica, tov. Kuharjeva, sicer sporoča, da bodo pregledali "naše zglede za poslovna pisma ... in ugotovili, zakaj je lahko prišlo v javnost oporečno besedilo" in se opravičuje prizadeti pritožnici na Jezikovno razsodišče. Obenem navaja, da ima Krka "po enega lektorja-prevajalca v Ljubljani...in Zagrebu...za potrebe svoje tržišne dejavnosti". Žal pa nikakor ne more pojasniti, kako se je lahko zgodilo, da je nakdo/?/ "popravlil" po svoje ustaljeno obliko poslovnega pisma, ne da bi uporabil običajno pot in ga dal pregledati lektorju. Ni pa prav, da skuša avtorica odgovora skreniti pozornost od objektivno ugotovljenih dejstev k zasebnim obračunom, zabeljenim s cinizmom /"Triinštirideseti primer Jezikovnega razsodišča je, kot kaže, dvignil nekaj prahu," podč. D.K. /in užaljenosti/ "...avtorica članka...se...najbrž ni povprašala, kako sicer skrbijo za jezik v omenjenih podjetjih."/.

Smisel mojega članka, v katerem je Krka omenjena samo enkrat, in to kot druga, po vrstnem redu, kakor ga je začrtala objava Jezikovnega razsodišča, je v pobudi, naj bi Jezikovno razsodišče terjalo tudi sprotne odgovore o tem, kako se njegova opozorila učinkovala. Pretežni del članka pa je bil namenjen seznanjanju javnosti z delom in prizadevanji DZTPS in ostalih sorodnih društev v drugih republikah in obeh pokrajinah za napredek stroke in kvalitete, kakor tudi vrednotenja dela in poklica prevajalca. Tov. Kuharjeva v svojem dopisu omenja, da bi bilo "čudovito, ko bi npr. imeli na voljo normativen večjezični slovar jugoslovanskih jezikov". Najbrže res ni dovolj pozorno prebrala mojega članka, saj sem pisala prav o pripravah in poteku dela pri zahtevni strokovni nalogi - usklajevanju terminologije, ki se bo /tako upamo/ sklenila tako, kakor si tudi tov. Kuharjeva želi.

Ob koncu svojega članka sem še pozvala "naročnike" prevajalskega dela naj skrbneje izbirajo, komu bodo zaupali to odgovorno delo. Ni tako malo primerov, ko je zaradi nestrokovnega prevođa spremnih publikacij, navodil ipd. k določenemu izdelku podjetje utrpelo tudi precejšnjo gospodarsko škodo, da o moralni, ki prizadene tudi našo širšo družbeno skupnost, niti ne govorim. Logosto so nam v sramoto zlasti prevodi, ki jih pošljemo v jeziki drugih jugoslovanskih narodov. /Obveščeni smo o ostrem protestu makedonske akademije znanosti zaradi nekaterih škandaloznih prevodov v makedonščino, ki so jih zagrešili pri nas./ V DZTPS smo zbrali že vrsto zares nemogočih prevajalskih izdelkov, že natisnjenih brošur, reklamnih plakatov, navodil za uporabo ipd., za katera so posamezna podjetja izdala lepe vsote denarja in jih morala zavreči. No, da mi ne bi tov. Kuharjeva znova poočitala, kako udriham "kar počez" in se ne zmenim, kako sicer poteka skrb za jezik v podjetjih, ki pač nimajo vselej srečne roke pri izbiri prevajalca, naj povem, da tudi njen "odgovor" dokazuje, kako je za neprimerno opravljene prevode težko ugotoviti "avtorja". In na vse takšne primere se je nanašalo moje opozorilo v objavljenem članku glede "šušmarjenja".

Tov. Kuharjeva zatrjuje, da "ne želimo" /zakaj množina?/ raz-

pravljati, kdo je in kdo ni šušmar...", kar je po mojem mnenju hudo napak in tudi v nasprotju s sprejetimi stališči Sveta za kulturo pri RK SZDL, ko je 3. decembra razpravljal o delu sekcije za slovenščino v javnosti. Osebnostno mislim, da je to njena strokovna in moralna dolžnost. Prav stališče, kakršnega v oglaševanju od bistva problema izraža tov. Kuharjeva, omogoča ugotovljene nezdrave odnose na "tržišču", koder šušmarji, različne prevajalske "agencije" in "pisarne", pa tudi posamezni posredniki "lovijo" prevode, prav nič jim pa ni mar strokovnosti, kvalitete in napredka stroke. Naj priznam, da sem zadnji del stavka povzela iz že objavljenega članka, ampak s čisto vestjo: tov. Kuharjeva je ta del članka očitno prezrla, v zadnjih dveh mesecih pa se razmere na "tržišču prevajalskih storitev" tudi niso spremenile na bolje.

Naj sklenem: sodim, da se sedanje delo, interesi in strokovne opredelitve tov. Kuharjeve skladajo s prizadevanji, kakršne si je v svojem programu aktivnosti zastavilo DZTPS in jo zato vabim naj raje kot v časniških polemikah, s prevzemanjem odgovornosti za napake, ki jih ji nihče ni očital, združi svoje znanje, izkušnje in ambicije v strokovnem krogu ljudi, ki si prav tako kot ona želijo in skušajo spremeniti sedanje razmere na "tržišču" prevajalskih storitev.

"I g n o r i r a n j e"

("poznati"⁴ = s 4. sklonom)

P o m e n :	L	F	I	E to ignore D ignorieren Sn ignorirati
	ignorare	ignorere Sp ignorar	ignorare	
ne poznati ⁴ , ne vedeti ⁴ ; da				
hoté ⁴ ne poznati ⁴	(zelo redko)			

Latinski glagol "ignorare" je poleg klasičnega pomena "ne poznati", "ne vedeti" da" razvil še zelo redki pomen "ne hoteti vedeti (poznati)", sprenevedati se glede².

V sodobni francoščini in španščini je ta glagol ohranil samo klasični pomen (ne poznati, ne vedeti). Sodobna italijanščina uporablja oba pomena, angleščina, nemščina in slovenščina pa zgolj drugi pomen - hoté (namenoma, nalašč, ostentativno) spregledati, hliniti nepoznavanje ali nevednost: omalovaževati.

Zato je pri prevajanju med naštetimi jeziki (v obeh smereh) zelo paziti na semantična stanja. Nemara je zadevnih pasti več v leposlovju kot v pragmatiki literaturi.

Dr. J. Golias

ZAKAJ NI KRITIKE PREVAJANJA

Prof. Matej Rode (avtor, med drugim, zanimivih člankov "Teorija prevajanja" v Vestniku Društva za tuje jezike in književnosti SRS, 1979, str. 1-6, in "Simultano prevajanje" v "Mostovih" 13, dec. 1980, str. 23-26), je v "Naših razgledih" 6. nov. 1981, str. 618, objavil članek z gornjim naslovom, v katerem na izviren način obravnava vzroke izredne redkosti - če ne že odsotnosti - recenzij prevajalskih del v slovenskem jezikovnem prostoru (dodal bi: in ne le tam). Glede prevajalstva izven našega prostora je bila ta pomanjkljivost ugotovljena že pred leti, vendar brez globlje raziskave vzrokov.

Zelo potrebno je bilo lotiti se tega vprašanja v naših razmerah in zasluga omenjenega sestavka je že v tem, da je avtor resno načel to tegobo našega prevajalstva in skušal analizirati njen "zakaj". - V petnajstih odstavkih avtor argumentira takole:

(1) Med vzroki je ta, da prevajanja ne štejemo ter zato tudi ne ocenjujemo kot umetnost, in mislimo, da sploh ni vredno kritike. Če pa izjemno poskusimo kritiko, potem prevod obravnavamo kot da je izvirno literarno delo. Se pravi, prevode večinoma odrekamo, izjemoma pa priznavamo slovstven pomen in "vendar" (reče avtor) "je prevajanje nekaj drugega". To rezoniranje se mi zdi nekam nepopolno, kajti avtor govori o "izvirni književnosti", ne omenja pa znanstvenih prevodov, čeprav jezikovna komunikacija na visoki stopnji nujno obsega eno od dveh kulturnih vsebin: ali znanost, ali umetnost. Delež ene od teh dveh kulturnih vej v jezikovnem avtorstvu, in sicer znaten delež, je pač pogoj kulturne vrednosti teksta ali, če hočete, spisa; njegova kulturna dragocenost temelji ali v znanstvenem ali v umetniškem elementu.

Kar velja za sporočilo v izvirnem jeziku, velja tudi za prevod: znanstvenemu (pragmatičnemu) prevajalcu in leposlovnemu prevajalcu je jezik edino izrazilo, prvemu v vseh znanstvenih strokah, drugemu pa v vseh zvrsteh leposlovja. Kulturna storitev poustvarjanja ali znanstvenega ali "lepega" slovstva v drugem jezikovnem izrazilu je polnovredna zvrst in oblika kulturnega ustvarjanja. Izvirnost tega (zgolj časovno sekundarnega) poustvarjanja je neodvisna od izvirnosti "primarnega" dela, ker je "izvirnost sui generis". Primerna "izvirnost" je v novosti in enkratnosti znanstvene misli, ali v umetniški zasnovi; sekundarna izvirnost koavtorja prevajalca pa je v novosti kreacije novega kulturnega dela v drugem jeziku, t.j. v novem izrazilu.

Pri avtorju članka torej pogrešamo enačenje stopnje znanosti s stopnjo umetnosti, ki sta vendar enakovredna nosilca kulture; zdi se, da je avtorju "kultura" reducirana na umetnost, torej ob jezikovnem izrazilu - leposlovje.

Splošni pojmi o ustvarjalnosti so še zelo različni, deloma celo medli, in pridevek "ustvarjalen" mnogim rabi npr. za razliko med umetnikom in vsemi neumetniki; drugič spet za razliko znanstvenika-raziskovalca od učenjaka-prosvetnega delavca; in tretjič tudi za razliko "primarnega" leposlovca od "sekundarnega" pre-

vajalca, ki da je manj kreativen ali celo "nekreativen". - "Poustvarjanje" ni preprost niti lahko pregleden pojem; "neizviren" pa je navsezadnje lahko tudi izvajalec sonate za klavir, za razliko od njenega komponista, ali pa baletnik nasproti avtorja koreografskega zapisa.

(2) Avtor sprašuje: "Kje so tiste vrednote, ki naj jih (kritik) ocenjuje?" To vprašanje žal meji na nihilizem: če ima namreč prevajalec, bodisi pragmatični bodisi leposlovní, količkaj jasne osnovne pojme o svojem delu, mu ne bo težko ugotoviti tiste vrednote, za katere je odgovoren. Najprej mora vedeti, ali je informativna stopnja (v prvem primeru) ali slovstvena raven (v drugem primeru) zelo visoka, visoka, srednja ali nižja. Na 7. Svetovnem kongresu Mednarodne zveze prevajalcev 1974 v Nici je avstrijska novinarka poročala na zunaj "duhovito", da se ji zdi "zares težko, enačiti vrednost in pomen recimo prevoda Divine Commedie s prevodom takega seznama izvoznega blaga"; toda z isto pravico bi kdor koli lahko izjavil, da mu je zares težko enačiti vrednost, in pomen, denimo, takega Einsteinovega spisa s prevodom take podpoprečne kriminalke... So pač v obeh področjih, v pragmatičnih delih in v beletriji, vrhunske storitve (seveda zelo redke) in tudi dela srednje in že nižje kakovosti (katerih je sila mnogo) ter je stvar okusa, kje bo kdo čutil mejo med kulturnim, t.j. zares znanstvenim ali leposlovnim, sporočilom na eni strani, in plehkim blagom vsakdanjosti (ki vsebuje kvečjemu neznatne drobce kulture) na drugi strani.

Kritika prevoda, méni naš člankar, nima natančnih meril; toda pravim, da jih ima: pri znanstvenem prevodu so to pravila znanstvenega raziskovanja, in pri leposlovnem so to pravila, če jih že hočemo tako imenovati, umetniškega sporočila in njegovih estetskih in etičnih posledic. Vsak prevod pa kaže, kakor smo že večkrat v "Mostovih" in na naših prireditvah razlagali in pokazali, lahko naslednje šibkosti: I. Hibe izvirnika, II. Objektivne slabosti (iz medjezikovnega kontrasta) in III. Subjektivne slabosti (specifične prav za tega avtorja, njegovo snov, izrazje, besedišče, in za avtorjeve lastnosti v zvezi z dobo, krajem, njegovim zdravjem itn. glede prevedenega teksta, plus vse slabosti in težave povezane prav s tem prevajalcem v času, kraju, razmerah v zvezi s tem prevodom.

Ti trojni problemi vsakega prevoda različno delujejo pri znanstvenem in pri leposlovnem prevajanju: šibkosti izvirnika so bolj pogoste v nižjih vrstah pragmatičnih tekstov kot v leposlovnih. Vse omenjene šibkosti pa so ali realne (iz neznanja dejstev) ali jezikovne (iz neznanja jezika).

P r i m e r i :

Izvirnikove hibe - realne: npr. statistične, geografske i. pod.; v neki resni študij so med 31. pristanišči navedli tudi - Ptuj.

Izvirnikove hibe - jezikovne: "čez šestnajst oseb", "približno 27 poslopij"; to so večinoma (ne vselej) novinarske zadeve. Pri uporabi omejitev kot "približno" ali "čez" ima navedeno število navadno pavšalno veljavo v desetinah ali 5, 15 in pod.

Objektivne težave iz kontrasta med jezikoma - realne: npr. angleške tone (s 3 oznakami po teži, in 5 po prostornini).

Objektivne težave iz kontrasta med jezikoma - jezikovne; sem spadajo vse težave iz slovnice, nacionalne in jezikovne zgodovine, geografije, klime, temperamenta itd. V obeh prizadetih jezikovnih skupnostih, iz njunih gospodarskih in bivanjskih razmer i.dr. - "Robbov vodnjak" so v Beogradu prevedli "Bunar robova" (vodnjak suznjev), "spomenik talcem" pa je prišel v nemščino kot "Denkmal der Geisseln" (spomenik bičev (Geissel = bič, talec = Geisel). Angleški "I'm afraid" še vedno prevajajo "bojim se" namesto "žal".

Subjektivne težave - realne: "Vojvodino Kranjsko" je Američanka prevedla "Duchy of Kranj" namesto "of Carniola", ker razliko ni poznala.

Subjektivne težave - jezikovne: V slavnem romanu v nemščini je opisana kontrola vojnih ujetnikov v taborišču, kjer ima nemški častnik dnevno t.im. "Appel", klical je namreč vsakega po imenu, v izvirniku "den Appell abnahm", kar je prevedeno "je odvezel apel". V vojnem romanu mora prevajalec pač biti kos vojaškim izrazom. V istem romanu je stavek: "Wir bildeten eine Schlange vor der Küche" (Stopili smo v vrsto pred kuhinjo) preveden "Napravili smo kačo pred kuhinjo"; "Diebsschlüssel" (Vitrih) je preveden "tatarski ključ"; oboje je pravzaprav greh proti materinščini. Stavek "Kohn hatte vorgebaut" (Kohn se je bil zavaroval) je v slovenščini: "Kohn je šel pred nami". Vse te (in številne druge) napake izvirajo iz popolnega neznanja idiomatskih izrazov, deloma vojaških, citatov in pod. Od tega, ali kritik omenjene vrste prevajalskih prekrškov šteje med osnovno neznanje izvirnega jezika ("objektivne napake") ali med specialno neznanje izrazja avtorja znanega zavoljo duhovitih metafor, besednih iger i.pod., bo pač odvisno, ali bo kritika ugotovila "objektivne" ali "subjektivne" napake. Na teži grehov pa te razlike ne menjajo ničesar.

Na splošno velja pravilo, da naj pragmatični prevajalec spoštuje vse znanstvene elemente "vednosti", leposlovni pa vse elemente umetniškega sporočila v vseh odtenkih; ti elementi in odtenki so pri nekaterih pisateljih mnogo bolj zapleteni kot nekateri "prevajalci" mislijo. Prevesti npr. v že omenjenem nemškem romanu karakteristiko "ein schlaksiger junger Mann" (neroden mladenič) z besedami "žlindrasti mladi mož" pomeni uničenje posrečene epizodne figure; prevajalec je povezal pridevnik "schlaksig" s "Schlacke" (žlindra), ne da bi vsaj premislil, kako neki naj bi bil mladenič "žlindrast". - Toliko zgolj kot ilustracijo trditve v 2.odstavku omenjenega članka, da "kritik pravzaprav ne ve, kaj naj počne"; ne dvomim namreč, da velika večina vseh bralcev, kaj šele šolan kritik, prav dobro čuti, da je prevod narobe, kadar bralcu in seveda tudi avtorju romana "nekaj vzame", kajti poneveril je obema pointo.

(3) V tretjem odstavku pisec članka z anekdoto o slonu in njegovi nogi, njegovem repu in trobcu dokazuje, da leposloven prevod vsebuje literarne vrednote, morda tudi druge (jezikovne ali strokovne) elemente in da kritika ne pove, kako je prevajalec izvršil svojo nalogo. To gotovo ne drži, kajti kakovost prevoda kvalificiran in lojalni kritik zanesljivo ocenjuje, po dognanih pravilih znanosti ali beletrije: kot vsebino, kot tehniko in kot jezikoven izraz, in še kot uspešno ali manj uspešno

poustvaritev. Taka recenzija ni težja od recenzije kake druge znanosti ali umetnosti. Razlogi za odsotnost kritike niso torej v tem, da potencialen kritik morda ne bi upošteval prevodov kot znanstvene storitve ali umetnine, ali pa sploh ne bi vedel "kaj naj počne". V petnajstih dosedanjih številkah "Mostov" objavljenih v razdobju 1963-1982 (gl. kronologijo na koncu tega članka) je kar lepo število raznih recenzij v Sloveniji objavljenih prevodov. Glavni razlog skrajne redkosti recenzij prevodov, zlasti leposlovnih, pa je v posebnem tabuju, ki bi ga bilo šele raziskovati.

(4) Z vsebino tega odstavka se popolnoma strinjamo. O v njem navedenih mislih je bilo že izčrpno govora na dosedanjih javnih prireditvah Društva znanstvenih in tehničnih prevajalcev Slovenije, in v "Mostovih".

(5) Žal se res v skoraj vseh prevodih nekaj "zgubi" količinsko ali kakovostno ali oboje. Izbiranje informacij, katere prevajalec žrtvuje, da bi zato "podčrtal kako drugo sporočilo" in s tem izravnal negativno bilanco adekvatnosti celotnega prevoda je tvegan proces, in zelo redko uspešen; je pač na prelomu med - požrtvovalnim in discipliniranim - prevajalčevim samozatajevanju in izživiljanjem njegovega individualnega ustvarjanja, kakršno so si dovolili v minulih desetletjih, ponekod z uspehom, zlasti zahodnonemški prevajalci nekaterih ameriških avtorjev. Rekel bi, da je to bolj vprašanje prevajalske etike, in da še ni zrelo za dokončne zaključke.

(6) Med pasusoma odstavka 5 "najti ... ustrezno obliko v jeziku prevoda" in odstavka (6) "oblikovanje besedila prevoda" ne vidim razlike.

(7) Seveda mora prevajalec poleg znanja obeh jezikov imeti še poznavanje družbe, kulture in zgodovine obeh skupnosti izvira in prevodnega jezika, in ne samo "nekaj literarnih (in znanstvenih) sposobnosti", temveč kar precēj. Spet je avtor izpustil znanstveno prevajanje, čeprav "la traduction est une", kakor pravijo Francozi in ne le Francozi. Razlike med znanstveno in leposlovno vejo seveda so, ampak dosti manjše kot razlike znotraj vsake kulturne stopnje, ter zato ne bi smeli prezreti enega ali drugega obeh stebrov kulture. Če pa je avtor članka mislil govoriti izključno o leposlovnem prevajalstvu, bi bil moral to jasno povedati.

(8) Tudi s tem se strinjamo, da je možno določevati stopnjo uresničene prevajalske ustvarjalne naloge in da je treba opredeliti naloge kritike in uresničeno stopnjo. Ta odstavek je med najbolj zanimivimi v tem članku.

(9) Tudi za ta odstavek velja pripomba k prejšnjemu odstavku, z dodatkom, da prevajalci obeh smeri, zlasti v Sloveniji, ne prevajajo samo v materinščino, ampak tudi iz nje. To komplicira kvalifikacijo potrebno recenzentom.

(10) Iz tega odstavka sledi, da bo v praksi kritik prevajalskih storitev praviloma sam izkušen prevajalec - znanstven ali leposloven. Med spoznanji izrečenimi na 7. Mednarodnem kongresu FIT-e in sprejetimi z aplavzom je bila ugotovitev,

da znanstveni prevajalci pogosto zanemarjajo eleganco in lucidnost, leposlovni pa pristnost in kongenialnost; naj bi se torej prvi poganjali za večjo mikavnost, in drugi za večjo natančnost.

(11) Prevod se redno uvršča v znanstveno ali v leposlovno slovstvo prevodnega jezika; nikar ne pozabimo, da to v našem primeru ne bo vselej slovenščina, saj pri nas prevajamo sorazmerno mnogo znanstvenih in leposlovnih tekstov tudi iz slovenščine.

(12-13) Ne samo prevajalec ali lingvist, temveč vsak bralec prevodov ima pravico do rednega branja strokovnih recenzij.

(14-15) Povsem upravičeno zahteva avtor članka izdelavo jasnih teoretičnih osnov prevajalskega procesa. V Društvu znanstvenih in tehničnih prevajalcev smo od vsega začetka (1961) to potrebo imeli pred očmi ter pri osnovanju "Mostov" (1963) postavili v uredniški program skrb za boljše prevode, njih kritiko, ter študij in diskusijo prevajalske teorije zlasti v prostoru slovenske jezikovne skupnosti. To, da je prevajalstvo poseben in vse pomembnejši del kontrastivnega jezikoslovja, je bilo med prvimi tezami naše društvene dejavnosti. V aprilu-maju 1976 smo zato priredili prva dva tečaja (angleški in nemški) za prevajalce, z vajami, in lahko rečemo, da z uspehom.

Drži, da je ne le recenziranje objavljenih prevodov, ampak tudi prevajalstvo kot tako - ne samo v Sloveniji - v obeh vejah še premalo raziskano. Toliko bolj moramo biti hvaležni avtorju članka prof. M. Rodetu, da je dosedanjemu gradivu dodal svoja lastna dragocena spoznanja in povzročil debato, tako potrebno za napredek.

Ker je javnost očitno premalo obveščena o naših dosedanjih naporih na tem polju, objavljamo kratko kronologijo dela našega Društva v tej smeri, po gradivu v "Mostovih" 1963 - 1982.

Gradivo k teoriji prevajanja, objavljeno v "Mostovih" 1963-1982

Sv.	Datum	Str.	N a s l o v
1	III 63	14-15	Temeljna listina prevajalstva
2	VI 63	2-9	Temeljna listina prevajalstva
4	VI 64	2-7	Prevajalčeva listina
5	VIII 65	1-16	J.G.: Patologija prevoda
6	XII 68	9-12	M.G.: Prevajanje in prevajalsko delo
		18-19	Kaj mora, kaj sme, česar ne sme lektor?
		38-39	Zdraviliški prospekt Slovenije (kritika)

7	VI 70	13-14	D.B.: Kontrastna analiza srbohrvaščine in angleščine	
		14-15	J.G.: Novi stil našega dela (poročilo o javnih prireditvah)	
		28-35	J.G.: O trojnih problemih prevajanja	
		41	3 turistični prospekti (kritike)	
8-10	II 71	24-28	Recenzija slovarjev: Sh-Sn in Sn-Sh	
		29-37	" " : D-Sn in Sn-D	"Naše slovar tegobe
		38-39	" " : Sn-F in F-Sn	
		40-42	" " : ital.in slov. teh.slovarji	
		43-44	Povzetek ("naših slovarskih tegob")	
		46-49	Nekaj misli o sodobnem slušnem jeziku	
		50-58	M.Duff: Errors of Word Order and Vocabulary in Slovene-English Translation	
		66-68	Z.M.:Prevajanje propagandnih besedil	
		123	J.G.:Dva primerka turistične anti-propagande (kritika)	
		135-130	Nemško-slovenske prevajalske težave	
11-12	VIII	1-15	M.Duff: Angl.-slov.in slov.angl. slovar (recenzije)	
		73	F-Sn in Sn-F slovar (nadaljevanje): V.Jesenik, N.Dembskij	
		22-23	Sh-Sn in Sn-Sh slovar (nadaljevanje): M.Grujić	
		24-28	La tecnica di tradurre, V.Furlan	
13	XII 80	3-8	J.G.: Kontrastna analiza znanstvenega in leposlovnega prevajanja	
		8-13	J.G.: A Contrastive Analysis of Scientific and of Literary Translation (Referat prebran na 7.Svet. Kongresu FIT-e v Nici, maj 1974)	
		16-21	J.G.: Jezikoslovje in slovensko prevajalstvo	
		23-26	M.Rode: Simultano prevajanje	
		35-38	V.Jesenik: Recenzija prevoda iz francoščine	
14	IV 81	2-8	J.G. Družbena slovenščina in znanstveni prevajalci	
		21-22	J.G. Shema kulturništva	

R E C E N Z I J A P R E V O D O V

Brošura "14. GRAFICNI BIENALE, 12.jun.-15.sept.1981, MODERNA GALERIJA LJUBLJANA", 22 strani. Izdala Turistična zveza Slovenije 1981

A n g l e š k i p r e v o d

Str. 1, vrsta 1: Letošnji, že 14., mednarodni grafični bienale je manifestacija izrednega kulturno-ustvarjalnega pomena: "This year's already 14 th ... Biennial is a manifestation of an exceptional cultural-creative meaning for Ljubljana"; Anglež bi verjetno zapisal: "This year's ... Biennial of Graphic Art, the 14 th of its kind, is a manifestation of extraordinary cultural import to Ljubljana."

1. 5: Ko obhajamo 40-letnico: "When we celebrate 40th anniversary" ; pravilno: "Celebrating the 40th a.".

1. 9: se ... ni bojeval samo z orožjem, temveč tudi z umetnostjo, s pesniško besedo in grafičnim rezkalom: "was not fought only with weapon, but also with art, with poetic word and graphic chisel": v angleščini bi to bilo, recimo: "was fought not only by force of arms, but also through arts, through words of poetry or by dint of a graver".

1.28: v mestu delujejo ugledni mednarodni centri: "In our town there respectful international centres act" je nerazumljivo; "respectful centres" učinkuje komično. Pravilno: "Our town harbours several distinguished international centres".

1.37: Skupščina mesta Ljubljane: "Assembly of Ljubljana Town". Pravilno: "Municipal Assembly, Ljubljana".

3. 2: likovna: "of plastic arts"; Anglež temu navadno pravi "of visual arts".

3. 5: "to already 14th International Biennial": prevajalec očitno meni, da Angleži pred vrstilnimi števiki ne pišejo "the", toda pravilno bi bilo: "to the I.B. of Graphic Art - already the 14th".

3. 7: "participate at it", pravilno: "in it".

3.14: V počastitev letošnjega jubileja: "in the honour of this year's jubilee; pravilno: "in honour of ...". ("The" je tukaj "teutonism".)

3.14 od spodaj: which with its echoes impresses a seal on the ... performances: te germanske metafore v angleščini ni. Lahko bi rekli npr. "which ... sets the character of the ... performances".

3. 5 od spodaj: all possible painting schools and directions; "directions" je narobe, zlasti še v sosedstvu s "schools". Idiomatsko bi bilo npr. "painting schools and tendencies". - Takoj nato: At which the measure of selection of prints is quality (pri čemer je merilo izbora del - kvaliteta). Objavljeni angleški prevod je kratko malo nerazumljiv, smisel pa je: "And the criterion of selecting good prints is - quality".

5. 8-9, desno 9-10: To Slovene public, pravilno: "To the Slovene public". "Odpira pogled v umetniško snovanje sedanjega časa": opens the sight on artistic undertakings of the present moment, pravilno: "opens an insight into the present artistic production".

5. 21 od spodaj: I advise to those, pravilno: "I advise those". Objavljena konstrukcija je "teutonism".

7. 1: Ne "hart", temveč "heart". Nesrečni jelen verjetno ni tiskovna napaka, če pa je, žal ni osamljena, in pri prevodih je prevajalec tudi odgovorni korektor.

7. 24: the town that never knelt; pravilno npr. "... never went down on its knees".

7. 9 od spodaj: Slovenski izvirnik vsebuje kiks: "nič manj kot uro vožnje ni iz Ljubljane do slovenske obale", pravilno: "Iz Ljubljane do slovenske obale ni niti ure vožnje", in prevajalec je zgrešil mehanični kalk: "Not (pravilno: No) less than an (pravilno: one) hour's drive is there from Ljubljana... to the Slovene Coast; pravilno bi bilo, recimo "From Ljubljana to the S.L.C. one drives no longer than (ali: not even) sixty minutes". Prevajalec mora obvladati in preveriti realni pomen avtorjevega sporočila, šele potem sme to sporočilo posnemati v prevodnem jeziku. Italijanski prevod tudi nekritično ponavlja izvirnikovo zmešnjavo, nemški prevod pa se je izvirnikove napake otresel.

9. 12: "s komaj dograjenim Cankarjevim domom": with ... its hardly built Cankar House", pravilno: "... its just built C.H." (hardly built = komajda zgrajenim!).

9. 20: Cultural inheritance is invaluable wealth", pravilno: "Any cultural inheritance (ali bolje: heritage) is an i.w."

9. 27: "at about" 1484: pravilno "about 1484".

12. 4 od spodaj: "has entertained many performances"; pravilno, recimo "seen many p."

12. desno.1: with 300 seats (it is being built)", pravilno: (under construction).

12. desno, 5-6: Reception Hall that may receive to 1800 people: Anglež bi rekel npr. "Reception Hall, to receive as many as 1800 people".

12 desno 8: zaživela ... bo dejavnost: "... activities will be held"; v pošteved pridejo: carried on, conducted, executed, launched into, performed, practised, pursued, will unfold", nikakor pa ne "be held".

13 desno, 4 od spodaj: Zadružno gospodarska banka ni "cooperative commercial bank", ampak "co-operative economic bank".

15. 4: "Prešeren, a monument to whom is erected a stone's throw of ...": "Prešeren, whose monument stands within a stone's throw from...".

15. 14: "one of the biggest library: v angleščini bi to bilo "one of Slovenia's leading libraries".

17. 18: "The working organization Kompas Yugoslavia": Anglež bi verjetno pisal "The Kompas Yugoslavia working organization".

17. 6 (in v prevodu: 23): vsakodnevno dokazujejo svojo privrženost ... narodnosti: "They daily prove their attachment to the work ... of our people": ta pasus je le ohlapno preveden in zato težko razumljiv. Verjetno bi moral teči nekako takole: "They daily prove their attachment to a working discipline, which helps them to connect and unite people in Europa and all over the Globe, and to impart them the historical... achievements of our peoples and ethnic groups".

21. 20: "The Municipal Assembly of Ljubljana" (pod 12).

NEMŠKI PREVOD

Str. 2, vrsta 1: "Diesjährige, bereits die 14. Biennale", pravilno: "Die diesjährige Biennale, bereits die 14. ihrer Art".

2. 5: "sie trägt viel zum Ansehen von Slowenien und Jugoslawien in der Welt bei": "von" za 2. sklop je dopusten samo, kadar ni boljše možnosti. Pravilno bi bilo: "zum Ansehen Sloweniens und Jugoslawiens in der Welt bei".

2. 8: "Dies um so mehr, denn der slowenische Befreiungskampf kämpfte nicht nur mit den waffen...", pravilno: "Dies um so mehr, als der slowenische Befreiungskampf nicht allein mit Waffengewalt geführt wurde ...".

2. Četrty odstavek: "Ljubljana beteiligt sich mit ihrer dynamischen Entwicklung": kalk; pravilno: "... mit seiner d.E.".

2. 11 od spodaj: "wir begegnen die Errungenschaften": pravilno "den Errungenschaften".

2. Poslednja vrsta: "Stadtversammlung von Ljubljana", pravilno: "Stadtkammer v. L.".

4. 2: "die älteste bildende Manifestation": "bildend" pomeni "likoven" samo v zvezi s "Kunst", sicer pa "izobraževalen, prosveten". In "manifestacija" tukaj pomeni "Veranstaltung". Objavljeni prevod nekako pomeni "najstarejše izobraževalno oznanilo". Pravilno bi bilo: "die älteste Veranstaltung der bildenden Kunst".

4. 4: "Ljubljana, und mit ihr die Moderne Galerie": spet kalk; pravilno: "Ljubljana, somit auch die M.G.".

3. 5 od spodaj, in prevod 4. 5 od spodaj: "razstavljevalci iz dežel, ki po svoji grafični tradiciji še niso uveljavljene": "Aussteller aus den Ländern, die sich wegen mangelnder Tradition noch nicht durchgesetzt haben"; bolj jasno bi bilo: "... die sich noch nicht durch eigene Tradition d.h.". Izvirnik bi pa bil lažje razumljiv, če bi se glasil: "... iz dežel, ki se še niso uveljavile z lastnim grafičnim izročilom".

6. 14: "sie hebt die Stadt in die Metropole der graphischen Weltkultur": v nemščini bi to bilo: "Sie macht die Stadt zu einer Weltmetropole graphischer Kultur".

6. 20 od spodaj: "Heute, als die Sorge ... um die Institutionalisierung unnötig geworden ist": pravilno "Heute, da ...".

6. 17 od spodaj: "... zur einstigen Jugendruhe zurückzukehren": pravilno "... zur einstigen Unruhe der Jugendzeit zurückzukehren". Objavljeni prevod je prevrnil smisel.

6. 14 od spodaj: "Industriedesign". Temu pravijo Nemci "Industrielle Gestaltung".

6. 12 od spodaj: "auf diesjährigen internationalen Biennale", pravilno "auf der d. i. B.". - Dve vrsti niže manjka konec stavka: "da je in ostaja ta bienale ...": "dass diese Biennale ... ist und bleibt".

8. 6: Ostaline (Emone) so marsikje v Ljubljani še dobro vidne": v nemščini bi to bilo, recimo: "Überreste Emonas sind an manchen Stellen Ljubljanas noch deutlich erkennbar". Objavljeni prevod ni primeren ("Die Ruinen ... kann man noch heute besichtigen", saj ostaline in razvaline niso isto).

8. 9: "Zwischen dem Šišensko Hügel und dem Grajsko Hügel" jenenemško; pravilno: "Zwischen dem Šiška-Berg und dem Schlossberg" (gl. Schlossberg na str. 14, vrsta 13-14).

8. 10-11: obronki polhovgrajskega in posavskega hribovja: v nemščini "die Abhänge der Polhovgrader und der Savaland-Berge", nikakor pa ne "das Polhovgradsko und das Posavsko Oberland", kakor v objavljenem prevodu. - Pet vrst dalje beremo: "Bald wurde auch die andere Seite des Flusses angesiedelt", toda ta nemški glagol je prehoden zgolj z osebami (naseliti), ne s kraji kakor tu, ter je reči "besiedelt". - Poslednja

vrsta tega odstavka: " ... die Stadt ... erreichte mit ihren Wohnsiedlungen die umgebende Orte", pravilno "die umgebenden Orte".

Konec predposlednjega odstavka se glasi: " ... und die sich zu einer Grossstadt mit fast 300.000 Einwohner entwickelte": tîrmin "velemesto" je neumesten, in za doseženo stanje nemščina porablja perfekt, ne preterit, torej pravilno: "und sich zu einer modernen Stadt von fast 300.000 Einwohner entwickelt that."

V poslednjem odstavku te strani nemški prevod hvale vredno popravlja kiks slovenskega izvirnika ("Nič manj kot uro") v "Nicht mehr als eine Autostunde", torej s korekturo realne napake, kar spada v prevajalčeve dolžnosti (angleški prevod je to korekturo opustil). - 3.in 2. vrsta od spodaj: "bis zu dem Stajersko und Dolenjska Oberland": v nemščini bi se to glasilo "bis zu den steirischen und unterländischen Weinbergen und den zahlreichen Heilbädern" (gl. izvirnik). Posebno narobe je povezava "Oberland-a" ("gorenjih krajev") z "Dolenjsko", ki se navadno nemči z "Unterland".

8. Tretji odstavek: Pasus "Ljubljana, die erste Stadt-Held (!) in Jugoslawien" je nemškemu bralcu nerazumljiv slovenizem; dalo bi se npr. reči "Ljubljana, die erste jugoslawische Stadt, die den Ehrentitel einer 'heldenhaften Stadt' erhalten hat". - " ... mit dem Stacheldraht umgeben" je nenemško, kajti snovna imena, npr. bodeča žica, nimajo določenega člena, razen če so bila že prej navedena.

8. 23-24: "In der Stadt wurde gegründet und arbeitete die Befreiungsfront" je v nemščini nemogoč besedni red ter bi se pravilno glasilo: "In der Stadt wurde die B. gegründet und blieb dort durch die ganze Kriegszeit aktiv".

10. desno 13: "Auf heurigem Festival", pravilno: "Auf dem h.F.".

14. 17: "KULTURNACHLASS" lahko pomeni "kulturni popust" (?); "kulturno dediščino" je nemčiti "Das Kultur-Erbe".

16. 1: Množine "die Literate" in (vrsta 8) "die Archtekte", pravilno: "Literaten, Architekten". - Vrsta 4: "Frešeren, wessen Denkmal ...", pravilno "dessen D.". Vrsta 5: "Dreibrücke": Za naše Tromostje v Ljubljani turistična literatura v nemščini že dayno uporablja "die Drei Brücken". Objavljeno ime je neuporabno.

V obeh prevodih je še mnogo drugih nerodnosti. Postavlja se vprašanje, zakaj vendar naročnik ni dal teh prevodov lektorirati, preden je brošuro izdal, saj tukaj ni šlo za kako klišejsko propagando, ampak za publikacijo o priliki pomembnega likovnega vrhunca, ob verjetno znatnih izdatkih za oblikovanje in tisk, toda neznatnih stroških prevajanja.

V objavljeni obliki ta dva prevoda nista bila primerna za tisk, ker ne "nagovarjata" tujejezičnih bralcev in gostov tako kot sta zaslužila ugled Bienala in izvirni tekst, saj sta ta prevoda bralcem oteževala razumevanje z nepričakovanimi ovirami

v neustrezni jezikovni kvaliteti, in tujim obiskovalcem v precejšnji meri odtuževala to mednarodno razstavo (ki je trajala tri mesece), namesto da bi jo vsem gostom kar najbolj približevala.

V Sloveniji že od osvoboditve naprej, se pravi že četrto desetletje, prevajajo bolj in bolj zahtevne tekste v številne tuje jezike vse bolj specializirani znanstveni in tehnični prevajalci. Zato smemo vsi znanstveni avtorji, koavtorji-prevajalci, naročniki-plačniki, in uporabniki-bralci pričakovati ustrezno raven takih prevodov. Te ravni resda še ne dosegamo prav vsakič. Zato se Društvo znanstvenih in tehničnih prevajalcev Slovenije od vsega začetka (1961) trudi z izboljšanjem kakovosti prevajanja iz slovenščine in vanjo, med drugim tudi s pomočjo sodobne, pravične in poučne strokovne kritike, ki šibkosti tekoče prakse ne le ugotavlja, temveč predvsem pomaga ozdraviti.

V našem Društvu bi rajši izvajali postopek recenzije pred objavo prevoda, ker bi tak način povzročal manj vznemirjenja, toda ustanovitev takega splošno koristnega "filtra" za enkrat še presega dane nam možnosti; zato moramo to dejavnost omejiti na okvir našega glasila "Mostov" in naših javnih prireditev, z namenom populariziranja zdrave kritike in boljših prevodov.

Zato prosimo vse kolegice in kolege, da opozorijo naše uredništvo na objavljene prevode (iz kakega tujega jezika ali vanj), če bi njihova jezikovna kvaliteta močno zaostajala za tem, kar od njih upravičeno pričakujemo. Tedaj bo uredništvo, kadar bo imelo to za koristno, v rubriki "Recenzije prevodov" prejete pripombe analiziralo in obravnavalo.

J.G.

- . -

Tri brošure: PLANINSKI VODNIK Izbor lahkih in srednje težkih krajinsko zanimivih izletov - tur, za gosta planinca z Bleda, Bohinja in Kranjske gore (Zgornje Savske doline).

Angl. izdaja: AN ALPINEN GUIDE Selected easy and medium difficult trips and tours to the mountains for the guests - mountaineers from Bled, Bohinj and Kranjska gora - Zgornja Savska dolina (Upper Sava Valley)

Nemška izdaja: BERGFÜHRER Auswahl aus leichten und mittelschweren Bergwanderungen für den Gast-Bergsteiger aus Bled, Bohinj und Kranjska gora (Zgornja Savska dolina)

Založila: Medobčinska gospodarska zbornica za Gorenjsko, Kranj, in predsedstvo gorenjskih planinskih društev.

Tiska: Gorenjski tisk

Tale, že davno potrebni planinski vodnik prinaša vestno obdelano sodobno gradivo v žal zelo skromni obliki - pač v znamenju "stabilizacije."

V kolofonih pogrešamo letnico izida, števila naklad in imena soavtorjev-prevajalcev. Po mednarodni "Prevajalski listini", razglašeni na 4. svetovnem kongresu F.I.T.-e (mednarodne zveze prevajalcev) v Dubrovniku 1963, čl. 17 (a), "naj bo prevajalčevo ime jasno in nedvoumno navedeno pri vsaki uporabi njegovega prevoda". To določilo ščiti prevajalčeve pravice in hkrati oznanjuje njegove obveznosti. Sprenevedanje nekaterih založnikov glede tega določila je postalo že redko; meče neugodno luč na založbo in tudi na prevajalca, ki ni vztrajal na svoji pravici.

Angleški prevod

Na naslovnici strani bralca presuni nemarni naslov "AN ALPINE GUIDE" (pravilno ALPINE). - V angleškem podnaslovu je izpuščena "krajinsko zanimivih (izletov)". - Za "Zgornjo Savsko dolino" v mednarodni turistični literaturi že davno uporabljamo zgolj "Upper Sava valley" brez "Zgornja Savska dolina". Naslovna stran naj bi se potemtakem glasila nekako takole: ALPINE GUIDE with selected (easy or moderately difficult) scenically fascinating tours and ascents for mountaineering holiday-makers at Bled, Bohinj and Kranjska gora (i.e. in the Upper Sava valley).

Zaradi množstva neprimerno prevedenih izrazov in pasusov v angleški verziji smo njihovo obravnavo nujno omejili na majhno število značilnih idiomatskih in drugih nerodnosti. To seveda nikakor ne pomeni, da bi bil ves preostali prevod "dober". Izbrali smo zgolj nekatere primere z angleških strani 2, 4, 6, 10, 16, 20 in 24.

Str. 2 UVOD = Preface ali Introduction; FOREWORD pa pomeni predgovor napisan od druge osebe. - Prevajalec dosledno piše npr. 10.000 (pravilno 10,000!), slovenske narekovaje (*Bohinj* itn) namesto angleških ("Bohinj"), in pike v kraticah m., km., h. (v angleščini m, km, h); vse to neprijetno preseneča tujega bralca, ki je vaje svojega pravopisa kakor smo mi slovenskega.

Predposlednji odstavek Uvoda: "S Stolom, ki nekako bdi nad Gorenjsko..." je preveden: "By Stol that wakes above all the Gorenjsko"; v pravilni angleščini bi se to glasilo npr.: With Mt Stol which in a way watches over all of Gorenjsko (Highland Slovenia), ...

Začetni odstavek: The tourist centre Bled; Anglež bi rekel "of Bled," ali pa "Bled - a Centre of Tourism". - Na 45° severne širine = in latitude 45° N; "45° of northern width" učinkuje komično. - 9. vrsta od spodaj: "pasture idyl" (pravilno: idyll) bi bilo v angleščini recimo: "idyllic chalets and pastures".

Str. 4 17. vrsta od spodaj: "5 hours, what is too much," pravilno "..., which is too much".

Str. 6 15. vrsta: "the most eastern, to the foot of Triglav reaching valley Krma"; v užitni angleščini: "the easternmost, i.e. Krma, valley reaching as far as the foot of Mt. Triglav." - 17. vrsta: "a catered alpine hut", pravilno "a catered-for a.h." - Točka 7 slovenske verzije 3. odstavek: "Tri veliki napisni tabli je preveden "At a large inscription", pravilno: "At a.l. signpost".

Str. 10 8.vrsta: "Modest findings of iron are hiding among trias limestone made possible the development of iron manufacture": "are" je tiskovna napaka za "ore" (sicer pa je prevajalec dolžan skrbeti za poslednjo korekturo!) pravilno: "Modest deposits of iron ore in trias limestone permitted the development of ironworking metallurgy. - 12.vrsta: "mutiny against Nazis" je narobe, kajti "mutiny" pomeni upor zoper zakonito oblast; pravilno bi bilo "uprising against the Nazis". - 13. vrsta: love of the man for the mountain, pravilno: man's love for the mountains. - Točka 12, 3. vrsta: a fact that many ignore; pravilno "a fact unknown to many people"; "to ignore" pomeni "nalašč ne upoštevati", kar je narobe ob izvirnem "znanost le malo komu". - 8. vrsta od spodaj: "po izredno razgibanem slemenu", t.j. "over a jagged ridge"; objavljeni prevod (across a very articulated ground) je malone nerazumljiv.

Str. 16 3.vrsta: Rodica... boasts with fine views: "with" je tukaj slovenizem ("se ponaša z...") in v angleščini moti; pravilno: boasts fine views. - 12.vrsta: in a desolate reservoir (za izvirnikov "v stari cisterni") je nemogoč izraz, pravilno bi bilo, recimo "in an abandoned cistern". - 16.vrsta od spodaj: "spodnja postaja" ni "lower station", temveč "valley station".

Str. 20 5.vrsta: "eno najimenitnejših razgledišč" je prevedeno "the noblest view-point", kar pomeni nekako "najbolj žlahtno stališče", toda Anglež bi rekel "one of our Alpine spots (ali: coigns of vantage)" offering a magnificent panorama". - 8.vrsta: zgodovinske zanimivosti (pravzaprav le ena) = a historic (ne "historical") curiosity - 20.vrsta: "z gorskimi očesci (jezerci) je prevedeno: "with several mountain eyes (pools)"; "gorska očesca" so Angležu povsem nerazumljiva, zato se je tu omejiti na "pools" ali bolje "lakelets". - 13.vrsta od spodaj: ta odstavek je v izvirniku teže razumljiv, ker po "pod Ratečami (3 km)" manjka podpičje; ustrezno bi se moral glasiti prevod: "Rateče (3 km.); to Planica a good hour more; turn left at the road junction". - Točka 30, 5.vrsta: "in (ne "on") the east... Site, where (ne "were")...". Plezalne smeri so "cragmen's routes"; "climbing directions" ni idiomatski izraz. - Konec str. 20 je napačen; v angleščini bi ta stavek tekkel nekako takole: "At its upper end the Planica valley is closed by Mt Jalovec (2,643 m), which many people think the most gorgeous mountain in Slovenia".

Str. 24 2.vrsta: flora (ne "flore"). - 3.vrsta: kozorog = ibex (ali "bouquetin"); stone-buck pa je steenbok, majhna afriška antilopa. Le kaj bodo lovci rekli, naši in devizni? - 7.vrsta: Cesta za Planico... se od glavne ceste Jesenice - Kranjska gora odcepi na zahodnem delu Jesenic, angleški prevod v brošuri ("The road for Planica branches off left (?) about 300 m. beyond the petrol station on the western approach to the town") se močno razlikuje od izvirnika in od nemškega prevoda. - Točka 37, 13.vrsta: "lover station" = "ljubavniška postaja", pravilno: "valley station". - Tri poslednje vrste te strani: "Edited by Medobčinsko itn.: enajst besed je ostalo nepravilnih, čeprav vsebujejo le 1 lastno ime (Kranj), in zato so tujemu gostu povsem nerazumljive.

Angleška brošura žal obiluje z raznimi nerodnostmi: nekritična

je do nekaterih izvirnikovih šibkosti (katere je prevajalec dolžan popraviti); ponekod izpušča izvirnikove besede ali pasuse; vsebuje sintaktične in druge slovnične napake (npr. v rabi členov in časov), tudi terminološke in semantične, pravopisne in tiskovne.

Te nevšečnosti nenehno tiščijo bralca-pripadnika angleške jezikovne skupnosti v neidiomatsko, mestoma težko razumljivo okolje. Zato "prevedeni" tekst bralcu ne približuje izvirnikovega sporočila, ampak mu ga neprestano greni. Nekoč mi je angleški prijatelj ob branju podobnih prevodov dejal: "why alienate prospective guests?" (Čemu "odtujiti" bodoče goste?).

Meddržavna tekma tudi v turizmu postaja vse jačja. Vsaka turistična edicija naj bi bila napisana solidno in mikavno, vsak njen prevod pa naj bi bil dober. Nikar ne mislimo, da je vsak tuji kandidat za gosta v Jugoslaviji že tudi pripravljen dešifrirati, medle informacije ali motne prevode naše turistične propagande! Za njen neuspeh ni potrebno, da bi bil kak prevod zelo pogosto spakodran ali celo nerazumljiv; zadostuje že, da tak prevod dela neobičajen, odmaknjen, "zamejski" vtis, in takega gradiva poprečni potencialni odjemalec naših storitev ne bo rad bral, ampak ga bo, zdolgočasen in iritiran, predčasno odložil. Menimo, da je to za propagandno brošuro najhujša usoda.

Zato naša brezbržnost na tem polju ni samo razsipavanje sredstev za podstandardne edicije (med temi stroški prvačijo izdatki za opremo in tisk, medtem ko so avtorski in prevajalski honorarji malenkostni), temveč naravnost financiranje zelo učinkovite antireklame. Doklej še tako?

Nemški prevod

Naslovna stran: "aus" je odveč, namesto "Bergwanderungen" Nemci navadno pravijo "Bergfahrten". - "Aus Bled" ni primeren izraz, ker je brošura v tujih jezikih prvenstveno namenjena tujim prijateljem gora, ki so na počitnicah na Bledu itd., in ne domačim (z Bleda itd.). Potemtakem bi se glasila naslovna stran npr. takole: Eine Auswahl leichter und mittelschwieriger Bergfahrten für Feriengäste in Bled, Bohinj und Kranjska gora (d.i. im obersten Save-Tal).

Kolofon: enajst besed je ostalo neprevedenih ter tujim bralcem popolnoma nerazumljivih.

Str. 3 1.vrsta: "Pokljuka", pravilno "die Pokljuka". - 3.vrsta: "die Wege treu befolgen" je nenemško; pravilno bi bilo "den bezeichneten Wegen folgen". - 5.vrsta: Langlaufläufer je nemogoče skrupucalo, nemški tîrmin je "Langläufer" ali tudi "Loipenliebhaber". - 12.-13.vrsta: "die Strasse ist... im ganzen asphaltiert" je napačen kalk, pravilno: "durchaus asphaltiert". - "Die zweite - von Bohinj her - ist aber länger"; ta nesrečni, povsem nenemški "aber" je spet kalk ("pa") in zanesljivo znamenje začetništva v prevajanju. Ista napaka tudi na 7.str., vrsta 14 in 16. - Točka 1, 2.vrsta: "bei den Wohnblöcken", pravilno "Wohnblocks". - 8.vrsta: Babji zob brez

prevoda, zakaj ni prevajalec dodal v oklepaju ("Weiberzahn")?
 - 11.vrsta od spodaj: Mrtvi bataljon - das tote Bataillon;
 "der tote Bataillon" je hudo narobe.

Str. 7 8.vrsta: "čez nekaj travnatih stopenj" je prevedeno "über einige Grassprünge", kar je nerazumljivo. - 9.vrsta "wo uns eine Hirtenhütte wartet": pravilno "erwartet". Ista napaka v 22.vrsti "wartet uns ... ein nicht allzusteiler Schutt", kjer je še nekaj narobe: "Schutt" je snov in praviloma nima člena; pravilno bi bilo npr. "eine... Schutthalde". - V 22.vrsti je "Kredarica" brez člena (napačen kalk!), čeprav je hrib; torej "die Kredarica". - Točka 8, 2.vrsta: "aus Triaden-Kalksteinen", pravilno: "aus Triaskalk"; "und Dolomiten", pravilno "und Dolomit", ker gre za kamenino, ne za gorsko skupino.

Str. 11 25.vrsta: "gegen den Westen", "den" je odveč. - 32.vrsta: "jenseits desselben" je napačna raba besede "derselbe". - 35.vrsta: "Erst als", pravilno: "Erst sobald." - 37.vrsta "auf einem bewegten Gelände" bi se v nemščini glasilo "über welliges Gelände." - 40.vrsta: po izredno razgibanem slemenu = "auf einem reichgegliederten Grat"; natiskani prevod "auf einem äusserst bewegten Grat" je neužiten kalk. - Točka 13: "Bergtal" je neidiomatsko; Nemec bi rekel "Gebirgstal." - 5.vrsta: "tokave" niso "Vertiefungen", ampak "Schluchten". - 6.vrsta: pasus "Ne pozna Julijcev tisti, ki si ne vzame časa, da poroma k "Sedmerim", kot tej dolini na kratko in po domače pravimo" je preveden: "Man kennt nicht die Julischen Alpen, wenn sich keine Zeit nimmt, zu den 'Sedmera' zu pilgern, wie man kurz und gut dieses Bergtal de heim nennt"; ta čudni stavek bi ponemčili takole: "Die Julier kennt man erst, wenn man die 'Sedmera' (Sieben Seen) gesehen hat"; konec je v nemščini čisto odveč; "kurz und gut" pa ne pomeni "kratko", temveč "skratka"; in "daheim" (ne "deheim") pomeni "doma"; za Nemce seveda to ni Slovenija. Ves ta stavek (in še nekateri) so poučni primeri odtujevanja izvirnega sporočila z neogljenim prevodom. - 11.vrsta od spodaj: "endlich verschwindet er aber in den Wald" spet kaže parazitski "aber" po našem "pa", ki je bil že v avstrijskih časih tako zakoreninjen, da so ga vsi kranjski Nemci (in nemčurji) pridno uporabljali tudi v družbi z izvenkranjskimi Nemci, kateri so zato kranjske Nemce rado karikirali kot jezikovno manjvredne.

Str. 18 točka 24, 2.vrsta: "über eine typische Karst - Hochgebirgsebene Komna"; pravilno "über das typische Karst - Hochplateau Komna". - 6.vrsta: "Von Dom na Komni", pravilno "Vom Dom na Komni." - "weg gegen Savica" (7.vrsta), pravilno: "weg zur Savica." - 10.vrsta: "Bis hier", pravilno "Bisher." - Predposlednja vrsta te točke: "Abstieg über Komarča", pravilno: "Abstieg über die Komarča." Nemškega bralca zlepa ne šokira kakšna slovnična napaka tako zelo kakor mrcvarjenje pravil o členih. In prav tega je v temle prevodu veliko. - Točka 25, 13.vrsta: "zum Fuss der abgespülten Felsenwände" izvirnik "do vznožja izpranih pečin", toda ta prevod pomeni "do vznožja poplaknjenih pečin"; pravičen prevod bi bil "bis zum Fuss der ausgewaschenen F.". -

Str. 23 vrsta 6-7: "Vom... Sleme öffnet sich aber eine schöne Aussicht auf Vrata"; pravilno bi bilo: Vom Sleme öffnet sich

eine schöne A. auf das Vrata-Tal." Dve vrsti niže: "po cesti, ki pelje v Vrata" = auf der Strasse, die ins Vrata-Tal führt", natisnjeni prevod ima "die in Vrata führt", kar je še posebno narobe. - 18 vrst niže, pod (b): "Hauptberggrat", pravilno "Hauptkamm." - Točka 32, 10.vrsta: "wo man die ersten Keile trifft", kar je kalk za slovenske "kline", toda tem pravijo Nemci "Kletterhaken"; objavljeni prevod je nemškemu bralcu nerazumljiv. - 12.vrsta: "durch eine unausgesprochene steile Rinne" pomeni "po neizgovorjenem strmem žlebu." Kaj naj si nemški gornik predstavi pod temi besedami? Izvirnik ima "po neizrazitem strmem žlebu", kar je v nemščini "durch eine wenig ausgeprägte steile Rinne." - 19.vrsta: Unser Weg verläuft... über die Rillenfelsenplatten, v slovenščini: "naša pot se vije prek škrapljastih podov", in nemški gorniški termin za to je "Karrenfelder." Natisnjeno skrpucalo iz treh samostalnikov je neužitno. - Tri vrste niže stoji "Hütte Triglavski dom na Kredarici" (za "Triglavski dom na Kredarici"), kar je hudo neumestno. - Poslednja vrsta na tej strani 23: "Veliko predelov... imenujemo pode", in objavljeni prevod se glasi: "Zahlreiche Gebiete... werden 'podi' genannt." Ta ugotovitev je popolnoma nekoristna, ker to ime ni prevedeno. Nemški termin je "zerschrattetes Kalkplateau."

Tudi nemški prevod brošure kaže toliko neprimernih rešitev, da smo mogli navesti le majhen del reprezentativnih napak, in še to zgolj s strani 3, 7, 11, 18, 23 v nemški izdaji; vendar iz tega ni treba sklepati, da bi bil ves preostali prevod gođen za natis.

Tu so slovnični kiksi: obsežno in korenito nepoznavanje pravil o členih (določnih in nedoločnih) in o glagolskih konstrukcijah, in še druge osnovne napake. Nekateri stavki so prepričljivi primeri učinkovitega priskutenja simpatičnega slovenskega izvirnika nemškemu bralcem. Dalje je tu zelo šibka terminologija gornišstva, smučarije in drugih področij. Značilna je tudi raba zaimka "derselbe" v pomenu "le-ta" (in ne "isti"), zloraba veznika "aber" za naš prazni "pa" brez vsakega adverzativnega prizvoka, in še raznih kalkov-slovenizmov, mestoma s posledico nehotne humornosti.

- . -

Oba objavljena prevoda - angleški in nemški - nista bila primerna za natis. Ta brošura je, kot vsaka količkaj zahtevna prevajalska naloga, terjala neki minimum specializacije in sodobnosti izrazja, in brez tega minimuma bi se oba prevajalca smela lotiti pričujočega teksta kvečjemu ob sodelovanju usposobljenih lektorjev.

J.G.

Turistična ponudba pa taka

V želji, da vsaj delno prikažem vsem našim bralcem pomanjkljivosti nekega turističnega prospekta o Primorski, se bom poslužil obratnega prevoda v slovenščino. Strokovna analiza njegovega besedila bi lahko bila zanimiva le za ožji krog poznavalcev francoskega jezika.

Pred seboj imam ličen prospekt v barvah s fotografijami, ki so opremljene z dvojezičnimi pojasnili. Kako razume Francoz francoski del pa naj bo razvidno iz naslednjega krajšega dela besedila.

"Slovenska obala zaseda južni del najgloblje zareze Jadrana v evropsko celino. Na severu je Tržaški zaliv, na jugu obala, ki gre vzdolž polotoka Istra se spušča do Iulja. Zelo razkosana obala je samo dolžine 41 km. Tako kot obala je njeno zaledje tudi razkosano. Na vzhodu je primorje omejeno od Kraške planote, od koder se skozi Savrinsko gričevje spušča preko vrhov in zarez do morja. V gričevju izvirajo mnogoštevilni potoki in majhne rečice, od katerih so najširše Rižana na severu in Dragonja na jugu področja."

Tako torej vse do konca. Seveda ne manjka tudi pravopisnih napak, ki se jih lahko ognejo celo polpismeni, če le pogledajo v slovar. Naj navedem kot primer besedo Jugoslavija, ime lastne dežele prevajalke, ki se pojavlja na več mestih, tako da ne more biti govora o lapsusu. Problem zase je pomanjkanje mnogih ločil, kar, kot vsi vemo, odločilno vpliva na razumevanje, če se le spomnimo znanega primera: "Hvala, lepa gospa" namesto "Hvala lepa, gospa". Prevajalki prav tako dela težave raba predlogov, včasih ima prilastek drugačen spol kot samostalniki ob njem itd. Sama sintaksa pa je kar slovenska, kar kaže na čisto dobeseden prevod originala. Naj dodam še nekaj pasusov, prevedenih v slovenščino, ki naj še nekoliko ilustrirajo "kvaliteto" prevoda: "... sodobno gospodarstvo se je ponovno obesilo (répandre namesto répandre) razširila ... Namesto Prešerna se dviga znameniti Vodnjak de Fontaja... Mesto, kjer lahko obiščemo nekaj majhnih cerkva, stare palače in nekdanji samostan frančiškanov z njegovim lepim križnim hodnikom, ščiti še 200 km svojega nekdanjega srednjeveškega obzidja... in spomeniki, ki so vredni časti obiska... cerkev v Hrastovljah... v romanski slog, znotraj okrašena skupaj z znamenitimi freskami ... Beničanski... na obali je dovolj mest, kjer se lahko skopaš... in v Bernardinu, kjer organizirana plaža poteka vzdolž vsega kraja... Toda seveda, še drugje morje nudi mnogo drugih prilik za uživanje... Poleg tega so turistom na razpolago plavalni bazeni odprti in pokriti z vodo iz morja... Tisti, ki se zanimajo za zgodovino in umetnost lahko najdejo zadoščenje v zbirkah Koprškega muzeja... pršut, neke vrste šunka, sušena v dimu in v sunku vetra... in slavno vino teran..."

Torej dober tek ob pršutu, sušenem v pišu vetra, in slavnem vinu teranu ter pogledu na Ankaran (na sliki s podnapisom "Vue d'Ankaran" vidim samo delček primorske hiše z nekaj cipresami ob njej).

Vse to zgoraj je dokaj bežen vpogled v besedilo, v katerem ne manjka še takšnih in drugačnih semantičnih pogreškov. Po moji

sodbi bi prevod omenjenega prospekta potreboval štirideset (40) odstotno korekturo.

In zaključek? Zakaj se ljudje lotevajo prevodov, ki jim niso kos, ne da bi si poprej zagotovili pomoč lektorja? Ali so res trdno prepričani, da znajo pisati v jeziku, ki ga sicer še kar dobro uporabljajo v govoru?

Bo kdo rekel, da je to osamljen primer. Žal glede francoščine, to velja najbrž za nad polovico, če ne celo več prevodov v ta jezik, ki nastajajo pri nas. Kako pa je z drugimi jeziki?

N.D.

=====

INDIGNOR QUANDOQUE BONUS DORMITAT HOMERUS

Prav najbolj priljubljeni citati se kaj pogosto obrabljajo in maličijo, saj jih najrajsi navajajo (zaradi poučenosti) površni poznavalci izvirnega avtorja in njegove misli.

V tej zvezi Vam predstavljam slavni Horacijev izrek (Ars poetica 359):

"To me jezi, če kdaj zadrema dobri Homeros": Ljubitelja poezije (in kritika poetov) posebno zapeče, kadar neki vrhunski avtor popusti. Horacijev vzklík vsebuje hkrati občudovanje in grajo, češ ravno od velikega pesnika pričakujemo brezhibnost; vrhunski talent ne sme grešiti.

V teku stoletij so najprej izpuščali in navsezadnje res izpuščili prvo besedo tega stavka - INDIGNOR - in kmalu je temporalno-kondicionalni veznik "QUANDOQUE" (kadar, ko, če kdaj) zdrsnil v pomen temporalnega prislova (kadar koli, kdaj), češ "Včasih (celó) Homer nemarno zadrema".

To pa je čisto drugačna zadeva, ker to pomeni: Celó najvišji pesnik ponekod zagreši nemarnost, torej je treba manjše avtorje blaže soditi!". Iz vzvišenega standarda rimskega pesnika je nastala plehka resignacija, pravo kapitulantstvo poštene kritike: "Greši pač vsakdo".

Horacij nas uči: "Vsaj prvak naj nikdar ne popusti!" Epigoni pa pridigajo: "Se prvaki grešijo - kaj ne bi mi?" Čudno: pedantni Nemci navajajo ta stih najraje brez prve besede ter mu s tem vsiljujejo narobe smisel, Angleži pa citirajo pravilno.

- Usoda tega verza nemara na svojski način ilustrira posebno vrsto nižanja artističnega standarda skozi dva tisoč let...

J.G.

GRDE SANJE

Nedavno tega sem po daljšem času v mestu srečal dobrega prijatelja. Rekel sem dobrega predvsem zato, ker je eden izmed redkih, ki jih še imam. V šolskih letih sem jih imel mnogo več, toda z leti je nastal precejšen osip. Dolgo sem se spraševal zakaj tako, potem pa mi je nekega dne končno šinilo v glavo, da je temu tako zaradi njihove poklicne zaposlenosti. Kot inženirji, zdravniki, magistri, doktorji, vidni družbeni delavci, raziskovalci, znanstveniki, direktorji. Nimajo časa zame! Preprosta resnica, da bi jih moral že kdaj prej prepoznati, a bolje pozno kot nikdar, pravijo Francozi. Jim je pač zmanjkalo tēm za skupne razgovore na mojem nivoju.

Torej srečal sem prijatelja, prevajalca po poklicu kot jaz.

"Ti," mi reče on, "zamisli si, kakšne sanje sem imel pred kratkim!"

"Ja, to pa ne bo lahko uganiti. Sanje so pač sanje in so zato vedno nenavadne," mu rečem jaz.

"Pa le poskusi in če ti uspe, te povabim na kavo," mi reče on.

"Ena kava več ali manj ne pomeni mnogo, saj kave spijem vsak dan po več skodelic. Eno takoj zjutraj, pa še sredi dopoldneva, pa po kosilu in tako naprej, za osvežitev, za pomiritev in še za sprostitve ob koncu dolgega dne enega samega prevajanja od jutra do večera," mu odgovorim jaz.

"Pa vseeno poskusi!" me on nagovarja dalje.

"Sanjalo se ti je o angelčku brez krila," navržem jaz besedno igro v staromodnem slogu na temo številka ena, ki najpogosteje vznemirja normalne moške, neporočene ali poročene. Pač, pravčasno bi se bil moral spomniti, da današnji angelčki hodijo naokoli več v hlačah.

"Ne, prav gotovo nisi uganil, a daleč od resnice vseeno nisi bil. Kljub temu te vabim v Bonboniero, kjer ti bom razkril svoje sanje," je začasno prekinil ugankarsko skrivalnico moj prijatelj prevajalec, ker je sam nedvomno komaj čakal, da spiže skodelico kofeinskega napoja.

Tako sva se z Zvonetom znašla v enem izmed tistih ljubljanskih svetišč pitja in klepeta, ki so dopoldne, kot sem lahko ugotavljal na lastne oči, prenapolnjena.

"Ce bi bil delegat v svetu za gospodarstvo našega mesta, na primer, bi predlagal, naj že odpro še kakšen lokalček, ker so obstoječi tako prenapolnjeni, da marsikdo gre raje mimo ali pa rajši ostane v svoji pisarni. Si predstavljaš, kako bi se povečal promet gostinskim podjetjem, če bi imeli večje kapacitete, to pa bi dajalo večji priliv mestnim financam in narodnemu gospodarstvu, sem modroval v pričakovanju, da Zvone že enkrat spregovori o svojih sanjah, glede katerih sem in nisem uganil moto. Ampak videti je bilo, da mojega razmišljanja ni slišal, saj mi je malce preveč mehanično pritrjeval s prikimovanjem. Prižgal si je cigareto, globoko potegnil vase dva dima ali tri in iz njegovih ust so stekle besede, pomešane z gostim dimom, o njegovih neverjetnih sanjah.

"V svojih sanjah nisem videl angelčkov, čeprav sem se potepal, rekel bi, po onostranstvu," je pričel svojo pripoved Zvone.

Lo tistem, kar mi je povedal, sem videl, kako močno poklicno je zadet ta moj prijatelj. Izraženo v mojem prevodu je bilo vse tako, kakor stoji od tu dalje.

Sprva je dolgo dolgo hodil po pusti in ravni pokrajini, podobni tisti znani puščavi iz kavbojskih filmov. Sel je proti goram ob rečici, ki je prihajala iz neke globače. Le-ta se je odprla pred njim, ko je že skoraj prispel do vznožja visokih gora, tako ozka je bila. Zatem je na njenem začetku zagledal pred seboj častitljivega sivolasega in bradatega starca, ki je sedel na kamniti klopi za kamnito mizo. Sel je proti njemu in meter ali dva pred njim obstal. Nekaj časa sta se gledala brez besed, potem se je prijatelj opogumil in ga vprašal, kaj dela na tem mestu samcat sam.

"Kdo pa si ti?" je namesto odgovora postavil vprašanje starec.

"Zvone Zupančič, prevajalec," se je glasil odgovor.

"Ce iščeš sorodnika, ki ima isti priimek in je znan slovenski pesnik ter prevajalec še bolj znanega angleškega dramatika, moraš iti še naprej ob reki. Ko prideš do izvira, se začneja raj. Našel ga bodeš tam v njem, v sektorju A 21, kamor prihajajo mojstri knjižne besede vseh časov in regij vaše dežele."

Prijatelja je zbodlo tikanje in za njegova prevajalska ušesa nekam okorno izražanje predpotopnega starca, v katerem je medtem prepoznal svetega Petra in se je zategadelj iz spoštovanja do njega vzdržal komentarja.

"Ne, ni moj sorodnik. Mene bolj zanima, kje tičijo prevajalci, ki jim pri nas pravimo znanstveni in tehnični..."

Prej spokojni obraz svetega Petra se je ob teh Zvonetovih besedah nakremžil. Zmajajoč z glavo je nato z žalostnim glasom odgovoril: "Morali bi biti v sektorju A 99. Zal zaenkrat v lepih gajih tega sektorja kraljujejo samo črni kosi, ki že tisočletje zaman čakajo, da bi komu v čast ob prihodu zažvižgali svoje najlepše spomladanske melodije. Upajva, da bodo le nekoč prispeli vanj znanstveni in tehnični prevajalci, kakor jih ti imenuješ."

Zvonetu se je omenjeni odgovor zazdel nenavadno čuden in, misleč na morebitni nesporazum, si ni mogel kaj, da ne bi zahteval natančnejšega pojasnila: "Kakšen pomen pa ima tista številka 99 in črka A pred njo in ali res ni nobenega prevajalca, kakršen sem jaz, v tem vašem raj, spoštovani sveti Peter?"

Nebeškemu vratarju se je tako grdo zataknilo v grlu, verjetno zaradi Zvonetovega malce izzivalnega načina spraševanja, da se je moral dodobra odkašljati, preden je prišel do besede. Nato je dal tu spodaj navedeno pojasnilo.

"A-območje je rajsko območje rezervirano za zemljane, ki se poklicno ali amatersko, pardon, ljubiteljsko ukvarjajo z lepim postavljanjem besed, da bi vnjem mogli še naprej posmrtno streči svojemu nagnjenju. Raj, dragi moj, je kraj enega samega veselja, vanj sprejemamo samo duše iskrenih zemljanov. Številka ob črki pa pomeni ožji sektor, v katerem se zbirajo ljudje

določenega področja dejavnosti in določene dežele...."

Zvone je postal kar se da nestrpen, zato je nespoštljivo segel častitljivemu svetemu Petru v besedo: "Sedaj razumem, v sektorju A 99 naj bi se združevali znanstveni in tehnični prevajalci iz Slovenije. Ste že kdaj slišali za belo Ljubljano, njeno prestolnico, dragi... pardon, spoštovani sveti Peter?" je še dodal v navalu najžlahtnejšega lokalpatriotizma.

"Kdo ne bi vedel zanjo?" je gladko odvrnil Zvonetov sobesednik.

"Razvito gospodarsko in kulturno središče je, ki pa je po svoji zunanji podobi zadnje čase postalo zanemarjeno. Njegovi prebivalci vse preveč mislijo na svoje žiro račune, postali so prostovoljni sužnji z enim samim ciljem, kako te žiro račune brez dna zapolniti na čim lažji in čim hitrejši način, pa čeprav na nepopolnoma pošten način. Tako ni jim mar za skupne zadeve, kjer bi lahko našli več pravega veselja, ker bi se potem počutili dejansko koristne, a tega nikakor nočejo razumeti, tako popolnoma so se zaslepili. Tam v njem je ločina strokovnih prevajalcev," je hotel še nekaj povedati sveti mož, pa ga je kar na kratko zaustavil Zvone, ne da bi pomislil, da je slednjega do svetniškega položaja pripeljala neomajna ljubezen do najčistejše resnice.

"To že ne velja za prevajalce včlanjene v društvu, ki ni nobena ločina, temveč organizacija, katere skrb je združevanje sil zaradi pomoči svojim članom in izboljšanja kakovosti njihovega dela", je s precejšnjo ostrino rekel Zvone.

Svetemu Petru ni zatorej preostalo nič drugega kot to, da Zvonetu dokaže njegovo zmotno prepričanje.

"No, če hočeš zvedeti pravo resnico o tem, kako stvari dejansko stoje, pojdiva pogledat v pekel, da se tam o njih prepričaš, preden se vrneš na Zemljo," je Zvoneta zelo prijazno povabil sveti Peter.

Namesto ob rečici navzgor sta krenila v desno, Zvone sledeč svetemu Petru za petami, po vijugavi poti, ki je potekala tik ob vznožju hribovja. Hodila sta že kake pol ure, ko je Zvone izza nekega ovinka zagledal strmo skalnato steno, v kateri je zijala ozka in za človeka dovolj visoka špranja.

Taisti hip je sveti Peter prehitel Zvonetovo misel in vprašanje, rekoč: "To je tisto znamenito 'šivankino uho' iz svetega pisma. Skoznjo morajo iti vsi strokovni prevajalci iz Slovenije, ki za vedno zapustijo svoj posvetni dom. Tisti, ki nimajo greha v sebi, lahko takoj pridejo nazaj in angeli jih pospremito v raj. Tisti pa, ki test ne opravijo, ne morejo več nazaj..."

"Ne razumem," je rekel Zvone svojemu spremljevalcu, v strahu, da bi tudi on moral ostati na oni strani vhoda v podzemlje. Zato ni zmozel popraviti sobesednika glede izraza strokovni in tega, da se pravilno reče imeti grehe nad seboj.

Sveti Peter pa je nadaljeval: "Zaradi grehov, ki jih nosijo v sebi, se takoj po prehodu v notranjost tako napihnejo, da pač ne morejo več priti skozi odprtino in jih potem zgrabijo in odnesejo proč gospodarji podzemlja. Ali si že pozabil na tisto priliko o kameli, grešnikih in šivankinem ušesu, ki jo je vam zemljanom tako lepo povedal naš Gospod?"

Zvone je zajeceljal: "Ze, že, toda..."

Sveti Peter se je prisrčno zasmeljal in rekel: "Ti se nikar ne boj, ker si zaenkrat tu pri nas samo turistično. Ko se boš prebudil, boš še vedno na Zemlji in še bo čas, da se skesaš svojih grehov, v kolikor bi jih imel."

Te besede so Zvoneta docela pomirile, ker se je spomnil, da sveti Peter nikdar ne laže, če odmislimo, da je le za hip med svojim bivanjem na Zemlji zatajil svojega Gospoda. Nato je opogumljen vprašal: "In kaj se potem z njimi zgodi, z grešniki namreč?"

Sveti Peter je najprej žalostno in globoko zavzdihnil, nato pa rekel: "Peklenščki jih odnesejo tja, kamor spadajo. No, pa pojdiva pogledat!"

Ko je Zvone stopil za svetim Petrom v gorsko nedrje, je zagledal pred seboj dolg hodnik, ki se je strmo spuščal navzdol. V začetku je v njem vladala rožnata svetloba, a bolj ko sta stopala naprej, je ta svetloba postajala čedalje bolj rdeča. Zato se je jel spraševati, kakšen fizikalni zakon velja v tem drugem svetu. Ne da bi počakal na njegovo vprašanje, je sveti Peter, ki ima, kot je doslej že bilo ugotovljeno, moč brati misli, pojasnil: "Levo in desno bova srečevala stranske jame, znotraj katerih peklenščki venomer potiskajo nazaj bose grešnike na veliko okroglo žarečo ploščo iz posebne zlitine. V vsaki naslednji jami je zlitina popolnejša in zato bolj rdeča in vroča. Menim, da razumeš, da je bivanje grešnika v tej ali oni jami, bliže izhodu ali dalje v globini, odvisno od stopnje greha. Temu sistemu se strokovno reče fazni očiščevalni postopek."

Med tem besedovanjem sta obiskovalca pekla prišla do prve stranske votline. Zvone se je seveda takoj ustavil, ker ga je premagala radovednost. Hotel je videti tisto, kar mu je maloprej pojasnil sveti Peter. Toda ne samo videl, ampak slišal je tudi stvari, ki si jih je moč predstavljati samo v sanjah. Grešniki, med katerimi so bili tudi njemu znani obrazi, so poskakovali z noge na nogo in venomer nekaj besno zanikovali. Kadar je kdo izmed njih poskusil stopiti s plošče, ga je eden izmed rogatih in kosmatih, kozlom podobnih, peklenščkov, ki so stali v krogu, odrinil nazaj. Enako se je dogajalo v vseh naslednjih jamah. Zvone jih je do konca naštel deset. To ga je nehote spomnilo na deset božjih zapovedi: ne kradi, ne ubijaj, ne prešuštvuj..., potem pa se ni in ni mogel spomniti, kako ta reč gre dalje. Sveti Peter se mu je prizanesljivo nasmešnil in potem povedal: "Pekel za te, ki kršijo osnovne božje zapovedi, je na levi strani od vhoda v globačo. Zanje velja kazensko, za te na tej strani pa moralno nebeško pravo. Če grešnik končno le pripozna svoj greh, ga eden izmed peklenščkov odnese v ustrezno jamo v smeri izhoda, pač glede na težo greha, za katerega se mora še izkupati. Tisti pa, ki se bodo dokončno očistili greha, bodo zadobili svojo prejšnjo tankost in angeli jih bodo popeljali pravi večni sreči naproti."

Za tako dolgo pripoved je bil seveda en sam kofetek premalo. Osušenemu grlu je bilo treba nuditi prvo pomoč. Tako sva nezavedno prešla na pletersko slivovko. Verjetno bolj zaradi njene tostranske blagodejnosti kot pa zaradi prividne tozadevne asociacije z njenim imenom. Ko sva bila pri tretji rundi,

mi je Zvone šele razkril grozotne podrobnosti o moralni pezi, ki je tlačila tiste tam zgoraj v Zvonetovih sanjah. Sanje so pač sanje, zato naj mu bo oproščeno, če kaj od tega ne bi bilo res. Tam so bili taki, ki so na Zemlji ob vsaki priliki trdili, kako superperfektno znajo angleško (ali rusko, francosko, nemško itd.). Taki, ki so prepričevalno govorili, da zares obvladajo tri, štiri, pet in celo več tujih jezikov. Takih, ki so zatrjevali, da so mojstri za vsaj šest, sedem, osem itd. strok. Taki, ki so strankam govorili o slabi kakovosti prevodov svojih kolegov. Taki, ki so strankam zaračunavali za najmanj četrtno več vrstic, kot jih je bilo v resnici v njihovih prevodih. Taki, ki so površno prevajali, samo da bi zaslužili čim hitreje z najmanj truda. Taki, ki so se zavedali slabe kakovosti svojih prevodov, a jim je bilo težko žrtvovati nekaj dinarjev za lekturo. Taki, ki so z nesramnim obrekovanjem skušali izpodriniti svoje kolege. Taki, ki jim ni bilo več mar tistih kolegov, katerim je bilo prevajanje temeljni poklic za preživljanje in ne vir dodatnega denarja, kot njim, za potovanja v daljnje dežele. Taki, ki so z nekaj pobranimi citati skušali napraviti vtis nenadkriljive kapacitete. Taki (zelo redek primer), ki so ugodni položaj svojega obrata uporabljali za izsiljevanja in za najemanje pomočnikov proti polovični odmeni (plačilo v sodobnem jeziku). In tudi taki, ki jim zaradi slepega egoizma ni bilo mar za enakopravno poklicno sodelovanje v duhu pravega (ne samo zatrjevanega) medsebojnega spoštovanja.

Ta peklenska podoba, kakor mi jo je naslikal prijatelj Zvone, me je tako pretresla (za nekatere bi to bil znak naivnosti), da sem moral nemudoma naročiti še eno dozo najzaneslivejšega leka proti želodčnim slabostim. Po njegovi peroralni aplikaciji so krči hitro prenehali, tako da sem lahko povprašal Zvoneta, kaj mu je še takega rekel sveti Peter, preden sta se poslovila.

"Takrat sem nebeškega moža vprašal," je dejal Zvone, "ali morajo duše delati pokoro zaradi pomanjkanja vesti. Njegov odgovor je bil približno takšen, češ da niso brez nje, sicer ne bi bili odgovorni za svoja dejanja, ali, povedano z drugimi besedami, vest imajo, t.j. točno vedo kako in kaj in zato ne morejo biti srečni, ker nimajo podlage za samospoštovanje, le-to pa je najvišja možna sreča za človeka, kar se v prisposobi imenuje raj."

"Na srečo," sem končal najin razgovor o Zvonetovih sanjah, to so bile le grde sanje, torej je v naših vrstah vse v najlepšem redu."

Pripoved poslušal in zabeležil Gojko Prevodič.

D. J.

SLOVENSKO - FRANCOŠKI SLOVAR
(izvleček)

dosedanji

novi v pripravi

nominálen nominal; nominalna vrednost
nominale f

nomenklatura nomenclature f, catalogue
m, répertoire m, liste f; botanična
(kemijska) = n. botanique (chimique)

nominálen nominal; =lna plača salaire
m n.; =lna vrednost valeur f nominale

nóminativ gram nominatif m, cas m sujet

nominírati nommer, désigner

nóna (glasb.) neuvième f; (primorsko)
grand-mère f

nónij (tehn.) vernier m

nòr fou, insensé; no-
ra leta âge m de la
gourme; biti = na kaj
(koga) raffoler de qc
(q)

nòr fou, insensé, extravagant, fam
toqué, timbré, cinglé, maboul; =a le-
ta âge m ingrat (ali de puberté); = na
igro passionné de jou; =a na moške
folle des hommes (ali de son corps);
biti = na raffoler de

norčav burlesque,
bouffon

norčav comique, bouffon, amusant,
drôle, extravagant, fam rigolo, cocas-
se, marrant; fou, fam dingue, dingo;
= človek un drôle de bonhomme (ali
fam de type, de pistolet)

norčavost bouffon-
nerie f

norčavost caractère m plaisant (ali
amusant), drôlerie f, extravagance f,
bouffonnerie f

norčeválec railleur m
(railléuse f),
moqueur m (moqueuse f)

norčeválec railleur m, moqueur m,
persifleur m

norčevánje plaisanterie
f, raillerie f,
moquerie f

norčevánje moquerie f, raillerie f,
persiflage m, gausserie f

norčeváti se plaisanter,
se moquer de q

norčeváti se plaisanter, badiner, rail-
ler, fam blâguer; = iz koga, s kom se
railler, se moquer de qn, railler,
persifler qn, tourner qn en ridicule
(ali en dérision), fam se gausser de
qn, se payer la tête de qn, faire
marcher qn

norčija bouffonnerie f, plaisanterie
f, (bon) tour m, farce f, facétie f,
arlequinade f, pitrerie f, extravagance

nôrec fou m, aliéné m,
sôt m; norce briti
plaisanter, farcer, se
moquer de q

noréti faire des sot-
tises, faire le sot,
être fou, perdre la
raison; = za kom raf-
foler de q

noríce med varicelle f
noríšnica hôpital m des
fous, maison f des
aliénés

nórma norme f; règle f

normála normale f

normálen normal

f; dijaška = tour de collégien; u-
ganjati = je faire des folies (ali
des bouffonneries...), se livrer à
des extravagances (ali pitreries...)

nórdijski nordique, scandinave;
noróis; = ka rasa race f nordique

nôrec fou m, insensé, aliéné, sot;
(zabijač) mouton m; dvorni = bouf-
fon m (de cour), fou du roi; briti
= rce fig faire des farces (ali des
facéties), faire le bouffon (ali le
farceur, le pitre), se livrer à des
facéties (ali bouffonneries), dire
des balivernes; briti = rce iz koga,
imeti koga za = rca se moquer de qn,
se gausser de qn, mystifier, berner
qn, fam se payer la tête de qn

norênje pustno = licence f carna-
valesque (ali du temps de carnaval);
= za moškimi folie f amoureuse,
andromanie f, nymphomanie f

noréti être fou (ali insensé), perdre
la raison (ali la tête, fam la boule);
faire le fou (ali le pitre), se livrer
à des bouffonneries; = za kom raffoler
de qn, aimer de qn, aimer qn à la
folie, fam s'amouracher (ali se toquer,
s'enticher) de qn, avoir qn dans la
peau

noríca folle f; sottie f, fam dingue f;
bôť (vel. zvonček) perce-neige m, f,
clochette f d'hiver

noríce med varicelle f

noríšnica établissement m (ali asile m,
maison f) d'aliénés, hôpital m
psychiatrique, fam maison de fous

nórma norme f, règle f, loi f; modèle
m, principe m (directeur); standard m;
delovna = norme de rendement; družbena
(pravna, socialistična) = norme sociale
(juridique, socialiste)

normála normale f

normálen normal; régulier, conforme
aux règles, correct; ordinaire, com-
mun, habituel; = lni delovni dan journée
(de travail) normale; = lni format format
m normal (ali standard); = lna napetost
el tension f de régime; = lno stanje état
m normal; = lni (železniški) tir voie f
normale; on ni čisto = il n'est pas nor-
mal, fam il a un grain, il a le timbre
fêlé, il est piqué (ali timbré, cinglé)

	<u>normalizácijska</u> normalisation <u>f</u> , standardisation <u>f</u>
<u>normalizirati</u> norma- liser	<u>normalizirati</u> normaliser, standardi- ser, unifier; = <u>se se</u> se normaliser, revenir à la normale
<u>normálka</u> école normale	<u>normálka</u> (<u>normalna šola</u>) école <u>f</u> normale
<u>normálnost</u> normalité <u>f</u>	<u>normálnost</u> normalité <u>f</u>
<u>normalnotíren</u> à voie normale	<u>normalnotíren</u> (<u>pri železnici</u>) à voie normale
	<u>Normán</u> (<u>zgod.</u>) Normand <u>m</u>
	<u>Normandíja</u> Normandie <u>f</u>
	<u>normandíjski</u> normand; = <u>dialekt</u> , <u>nor-</u> <u>mandijsčina</u> le dialecte normand, le normand
	<u>normánski</u> de Normands, normanique
	<u>normatívén</u> normatif, qui sert de règle (<u>ali de norme</u>), déterminant; = <u>vna slov-</u> <u>nica</u> grammaire <u>f</u> normative; = <u>vne zna-</u> <u>nosti</u> sciences <u>fpl</u> normatives
	<u>normíranje</u> normalisation <u>f</u> , standardi- sation <u>f</u>
<u>normíрати</u> régler	<u>normíрати</u> normaliser, standardiser, unifier
<u>noróst</u> folie <u>f</u> , aliénation <u>f</u> mentale, démence <u>f</u> ; <u>mladost je</u> = il faut que jeunesse se passe	<u>noróst</u> (<u>blaznost</u>) folie <u>f</u> , démence <u>f</u> , aliénation (mentale); (<u>nespamet</u>) folie, bêtise <u>f</u> , sottise <u>f</u> , extravagance <u>f</u> ; <u>mladost je</u> = il faut que jeunesse se passe
	<u>Norvéška</u> Norvège <u>f</u>
	<u>norvéški</u> norvégien, de la Norvège; = <u>jezik</u> la langue norvégienne, le norvégien
	<u>Norvežán, -nka</u> Norvégien, -ne <u>m, f</u>
<u>nós</u> nez <u>m</u> ; <u>ladijski</u> = rostre <u>m</u> ; <u>orlovski</u> = nez aquilin; <u>zafkrnjen</u> = nez retroussé; <u>po-</u> <u>tlačen</u> = nez camus; <u>i-</u> <u>meti dober</u> = avoir le nez fin; avoir du flair; <u>po nosu dobiti</u> (<u>fig.</u>) être réprimandé, recevoir un savon; <u>na</u> <u>vrat na</u> = en grande hâte, précipitamment; = <u>vihati</u> piquer du nez, rechigner; <u>za</u> = <u>voditi</u> mener q par le bout du	<u>nós</u> nez <u>m</u> , (<u>voh</u>) odorat <u>m</u> ; <u>ladijski</u> = proue <u>f</u> , avant <u>m</u> ; <u>letalski</u> = avant <u>m</u> , nez; <u>orlovski</u> , <u>rimski</u> = nez aquilin (<u>ali en bec d'aigle</u> , busqué, bourbonien); <u>potlačen</u> = nez plat (<u>ali épaté</u> , écrasé, camus); <u>zafkrnjen</u> , <u>zavihan</u> = nez retrou- sé; <u>imeti dober</u> = avoir le nez fin, avoir du flair; <u>na vrat na</u> = précipitamment, en toute hâte, à la hâte; = <u>vihati</u> faire la moue (<u>ali le dégoûter</u>), rechigner; <u>po</u> = <u>u dobiti</u> être réprimandé (<u>ali fam at-</u> <u>trapé</u>), <u>fig</u> recevoir un bon savon; <u>vti-</u> <u>kati svoj</u> = <u>v kaj</u> fourrer (<u>ali mettre</u>) son nez dans qc; <u>za</u> = <u>koga potegniti</u> duper qn, <u>fam</u> bourrer le crâne de qn,

nez; skozi = govoriti
parler du nez, nasil-
ler; vtikati svoj = v
ka fourrer (= mettre)
son nez dans qc; krva-
veti iz nosu saigner
du nez; = visoko nosi-
ti porter le nez au
vent; pred nosom so mu
zaprli vrata on lui a
fermé la porte au nez

nosáč porteur m,
facteur m portefaix m
nosast en forme de nez

nosàt au gros nez, qui
a un grand nez

noséča enceinte, gros-
se

noséčnost grossesse f

nósen du (=de) nez,
nasal

nosljív portable

nósna gl. noséča

nosíla civière f,
brancard m

nosílec porteur m

nosílen portatif

nosílnica civière f,
brancard m (za in-
dijske velikáše)
palanquin m

nosílnost force f
portative

avoir qn; za = voditi mener qn par le
bout du nez, jouer un tour à qn; vi-
soko = nositi porter le nez au vent;
zapreti komu vrata pred = om fermer la
porte au nez de qn

nosáč porteur m, porte-faix m

nosàt au nez long, qui a le nez long

noséča enceinte, grosse, en état de
grossesse

noséčnica femme f enceinte (ali grosse,
en état de grossesse); skrbstvo za = ce
assistance f prénatale

noséčnost grossesse f, med gravidité f,
gestation f; prekiniti = interrompre la
grossesse, avorter

nósen du (ali de) nez, nasal; = sni ko-
ren anat racine f (ali sommet m) du nez;
= sna votlina anat fosse f (ali cavité f)
nasale; = sna sluznica mucosité f (des
narines), morve f; = sni glas (fon.) son
m nasal, nasale f

nosíla civière f, brancard m

nosílec porteur m; (tehn.) support m,
(tram) poutre f (maîtresse), poutrel-
le f; prečni = traverse f, poutre
transversale; = tramov étai m; železni
= poutre (ali poutrelle) en fer

nosílen porteur, portant; portable,
portatif; principal; = lna površina, plos-
kev surface portante; = lna površina le-
tala plan m sustentateur, voilure f;
= lna raketa fusée f porteuse; = lna kabel-
ska vrv câble porteur

nosílnica litière f, chaise f à porteurs;
civière f, brancard m

nosílnost force f portante, limite f de
charge; (ladje) tonnage m, capacité f,
port m en lourd; (gradb.) résistance f,

nosíti porter; rap-
porter, rendre (des
intérêts), produire;
= se s'habiller, se
vêtir; lepo se = avoir
une mise élégante,
être bien mis; zvonec
= donner le ton dans
une société; na rokah
= porter sur ses bras;
= denar pri sebi
porter de l'argent sur
soi; = orožje porter
les armes; po kmečko
se = s'habiller à la
paysanne

nosítey portage m;
gestation f

nosljánje nasil-
lement m

nosljáti nasiller,
parler du nez

nósnica narine f

nósnik son nasal,
nasale f

nosoróg rhinocéros m

nóša manière f de
s'habiller, mise f,
costume m, modes fpl;
narodna = costume
national

solidité f

nosíti porter; (podpirati) supporter,
soutenir; donner des fruits, produire,
rapporter; = se se conduire, se com-
porter; s'habiller, se vêtir; se porter;
= na rokah porter dans ses bras; = v ro-
ki porter à la main; = otroka pod srcem
porter un enfant dans son flanc (ali ses
flancs), être enceinte; = posledice sup-
porter les conséquences; = kratke lase
porter les cheveux courts; = na sebi
avoir sur soi; visoko se = porter la tête
haute, afficher une dédaigneuse fierté

nosljánec tabac m à priser

nosljánje nasillement m

nosljáti nasiller, parler du nez

nosljáv nasillard

nosníca narine f

nósnica anat os m nasal

nósnik (lingv.) son m nasal, nasale f

nosnína factage m, prix m de transport

nosoróg zool rhinocéros m

nostálgičen nostalgique, mélancolique,
triste; = čna pesem chanson f nostalgique

nostalgija nostalgie f, mal m du pays,
mélancolie f

nostrificíratí (tuja spričevala) valider,
homologuer, confirmer

nostrificíranje, nostrifikácija vali-
dation f, homologation f

nóša (obleka) costume m, habits mpl;
mode f; narodna = costume m national

nošnja port(age) m, transport m; (noša)
costume m; (nosečnost) grossesse f,
gestation f

nóta note f; cela =
note ronde; pol note
note blanche; 1/4 note
la noire; 1/8 note la
croche; 1/16 note la
double croche; po notah
peti chanter sur la no-
te; stojalo za note
pupitre m d'orchestre;
diplomatska = une note
diplomatique

notár notaire m

notariát notariat m,
charge f de notaire;
(pisarna) étude f de
notaire

notárski notarial; no-
társko potrjen notarié

nóten notni papir
papier m à musique;
notni zvezek cahier m
de musique

nóter en dedans, y, à
l'intérieur; (če kdo
potrka) entrez!

nótes gl. beléžnica

notíratí prendre note
de qc; noter qc; (na
borzi) coter; akcije
notirajo les actions
cotent

notóričen notoire,
généralement connu

nótranji intérieur,
interne; = žep poche
f intérieure; za no-
tranjo uporabo pour
l'usage interne

nóta (glasb.) note f; note partition
f; recueil m de musique; cela = ronde
f; polovična = blanche f, četrtnska
= noire f; osminska = croche f; igrati
po =h jouer avec (ali d'après) la
partition; peti po =h chanter sur la
note (ali à livre ouvert, avec la
partition, à (première) vue; stojalo
za =te pupitre m (à musique), (v cerk-
vi) lutrin m, pupitre de chœur; di-
plomatska = note diplomatique

notár notaire m

notariát notariat m, charge f de notaire;
(urad) étude f de notaire

notárski de notaire, notarial; =ko po-
trjen, overjen notarié, passé par-
devant notaire

nóten de (ali à) musique; =tni ključ
(glasb.) clef f; =tni papir papier m,
à musique; =tni sistem (glasb.) portée
f; =tni zvezek cahier m (ali recueil m)
de musique

nóter en dedans, à l'intérieur; (poziv
za vstop) =! entrez!

nótes carnet m (de notes), calepin m,
agenda m, bloc-notes m

notíca note f, notice f; mention f,
remarque f

notificírati notifier, communiquer,
signifier

notifikácija notification f

notíratí noter, mettre par écrit,
prendre note de; coter; vrednost no-
tirana na borzi valeur f cotée en Bourse

notóričen notoire, reconnu, public, de
notoriété publique, patent, universel-
lement connu

notranjepolítičen de politique intérieure,
concernant la politique intérieure

nótranji intérieur, interne; =ja antena
(dvorísče, oprema, politika) antenne f
(cour f, décoration f, politique f)
intérieure; = minister ministre m de
l'Intérieur; = napadalec (nogomet) avant-
-centre m; = svet monde m intérieur

<u>notranjost</u> , <u>notránjšči-na</u> intérieur <u>m</u> , dedans <u>m</u>	<u>notranjost</u> , <u>notránjščina</u> intérieur <u>m</u> , <u>fig</u> for intérieur, dedans <u>m</u> , sein <u>m</u> ; <u>v</u> =i dežele à l'intérieur du pays; <u>v</u> =i zemlje à l'intérieur (ali au sein, au centre) de la terre; <u>v</u> <u>moji</u> <u>notranjščini</u> dans mon for intérieur, au-dedans de moi
<u>notri</u> au dedans, à l'intérieur, y	<u>Nótranjsko</u> la Carniole Intérieure <u>notri</u> (au) dedans, à l'intérieur, y
<u>nóv</u> nouveau (nouvel), neuf, récent, frais, moderne; <u>Novo leto</u> jour <u>m</u> de l'an, nouvel an, nouvelle année; <u>srečno novo leto</u> želeťi souhaiter la bonne année; <u>novi testament</u> le Nouveau Testament; = <u>klobuk</u> chapeau neuf (= novo kupljen) nouveau chapeau (<u>drug klobuk</u>); <u>kaj je novega</u> qu'y a-t-il de nouveau?, quoi de nouveau? <u>na novo</u> de nouveau; <u>novo</u> (<u>letošnje</u>) <u>vino</u> vin nouveau; <u>drugo vino</u> nouveau vin; <u>nova luna</u> nouvelle lune; = <u>krompir</u> pommes de terre nouvelles	<u>nòv</u> nouveau, neuf, moderne, (<u>nedaven</u>) récent, (<u>svež</u>) frais; =a <u>beseda</u> , = <u>izraz</u> mot <u>m</u> nouveau, néologisme <u>m</u> ; =a <u>hiša</u> (<u>ženska obleka</u>) maison <u>f</u> (<u>robe f</u>) neuve; = <u>krompir</u> pommes <u>fpl</u> de terre nouvelles; =o <u>leto</u> jour <u>m</u> de l'an, nouvel an; <u>želeťi</u> komu <u>srečno</u> =o <u>leto</u> souhaiter à qn la bonne année; <u>Novi svet</u> (Amerika) le Nouveau Monde; =i <u>testament</u> le Nouveau Testament; <u>najnovjša</u> moda la dernière mode, le dernier cri; =e <u>vesti</u> nouvelles fraîches; <u>najnovjše</u> <u>vesti</u> dernières nouvelles, dernière heure; <u>kaj je =ega?</u> qu'y a-t-il de nouveau?, quoi de nouveau (ali de neuf)?; <u>čisto</u> =o tout neuf, <u>fam</u> flambant neuf; <u>na novo</u> obdelan remanié, refondu
<u>nováčenje</u> recrutement <u>m</u>	<u>nováčenje</u> (<u>voj.</u>) recrutement <u>m</u> , enrôlement <u>m</u> , levée <u>f</u>
<u>nováčiti</u> recruter	<u>nováčiti</u> recruter, enrôler
<u>novák</u> recrue <u>f</u>	<u>novák</u> (<u>voj.</u>) recrue <u>f</u> , conscrit <u>m</u> , <u>fam</u> bleu <u>m</u> ; (<u>novinec</u>) novice <u>m</u> , débutant <u>m</u>
<u>novátor</u> novateur <u>m</u>	<u>novátor</u> novateur <u>m</u> , innovateur <u>m</u> <u>novátorstvo</u> innovation <u>f</u>
<u>nóvčanica</u> billet <u>m</u> de banque, pièce <u>f</u>	<u>Nóva Zelándija</u> Nouvelle-Zélande <u>f</u> <u>novčánica</u> (<u>bankovec</u>) billet <u>m</u> de banque
<u>novčárstvo</u> numismatique <u>f</u>	<u>novčárstvo</u> numismatique <u>f</u>
<u>nôvčič</u> centime <u>m</u>	<u>nôvčič</u> petite pièce de monnaie, centime <u>m</u>
<u>nôvec</u> pièce <u>f</u> d'argent, argent <u>m</u>	<u>nôvec</u> pièce <u>f</u> de monnaie (ali d'argent); (<u>denár</u>) argent <u>m</u>
<u>novéla</u> nouvelle <u>f</u> ; <u>do-datek k zakonu</u> <u>novel-le</u> <u>f</u>	<u>novéla</u> (<u>lit.</u>) nouvelle <u>f</u> ; <u>jur</u> (<u>dodatek k zakonu</u>) loi <u>f</u> dérogatoire, amendement <u>m</u> (à une loi)

Prav pred zaključkom te številke smo prejeli še zanimiv članek našega člana M. Grujića, ki ga žal moramo uvrstiti na koncu te številke.

Milisav M. Grujić

PROBLEMI PRI PREVAJANJU ZNANSTVENO-TEHNIČNIH DOKUMENTACIJ (posebno iz slovanskih v slovanske jezike)

(Izvod iz referata za diskusijo na Terminološkem simpoziju v Arandjelovcu, 24. in 25. X. 1981)

U v o d

Še danes obstajajo ljudje, ki prevajalcu v podjetju ali ustanovi enostavno ukazujejo: "pretipkajte" to besedilo v francoskem (nemškem, ruskem, angleškem ali drugem) jeziku, četudi avtorji tega besedila vedo, da bo njihovo besedilo iz izvirnika prevedeno. Prevajanje pa ni administrativna korespondenca srednješolsko izobraženega človeka, ampak znanstveno delo, ki zahteva visoko stopnjo znanosti, umetnosti, izkušenj, razen tega pa tudi "delovna sredstva" na delovnem mestu: tehnične enciklopedije in slovarje, tehnično literaturo itd. ter znanje rabe teh sredstev. Zahteva čas, ki ga ni moč enostavno normirati. Torej si moramo biti na jasnem, da ne obstaja prevajalec, znanstven delavec, ki bi iz glave narekoval več desetih tehničnih izrazov brez pomoči tehničnih pripomočkov, tehničnih in drugih slovarjev, drugih znanstvenih delavcev itd.

Zavedati se moramo tudi tega, da prevajalec tako kot vsak drug znanstveni delavec odgovarja moralno in materialno za svoje delo, zato ne prevzemajmo na sebe odgovornosti za to delo z ukaži: "Pretipkajte ali prepisite to besedilo v tem in tem jeziku!"

Problemi

V zadnjih 20 letih smo velikokrat govorili o težavah, s katerimi se srečujejo prevajalci znanstvenih in tehničnih del, o veliki odgovornosti, ki jo to postavlja pred prevajalca, razmerah v katerih delajo prevajalci v raznih podjetjih, ustanovah itd. Predlagali smo naslednje nujne ukrepe:

- a) Za prevod mora prevajalec prejeti izvirnik v avtorjevi materinščini brezhibno tako slovnično kot terminološko. Avtorjevo besedilo po prevajanju ne sme biti slovnično ali drugače popravljeno. Predlagali smo, da to postane zakon za vsa znanstvena in tehnična dela, ki jih je treba prevajati. Kljub temu se dogaja, da "lektorji" popravljajo že prevedeno

izvirno besedilo, ne da bi prevajalca o tem obvestili. Najmanj, kar se lahko zgodi pri takem delu, je, da kdo prevajalce imenuje "nepismene". So pa še hujše posledice takega prevajanja. In ne nazadnje se moramo zavedati tudi tega, da se veliko ljudi (ne le mladih) uči tehničnega prevajanja na podlagi primerjave izvirnega besedila in prevoda.

- b) Treba je preprečiti tiskanje prevodov, če niso lektorirani in če jih ne podpiše profesionalni prevajalec. V ta namen je treba organizirati lektoriranje, ki ni, kot je nekdo izjavil, nekakšna "cenzura", ampak preprečevanje objave besedila, napisanega v nejasnem ali zelo nerazumljivem jeziku. To pomoč smo tudi dajali v profesionalnih organizacijah včlanjenih v Zvezo društev znanstvenih in tehničnih prevajalcev Jugoslavije. Predlagali smo, da mora vsak prevod v tuj jezik nositi podpis avtorja prevoda, ter da tisti, ki tiskajo ali drugače razmnožujejo prevedena besedila, objaviti ime avtorja prevoda. Dogaja pa se popolnoma narobe, nikjer ni imena prevajalca, in to prinaša veliko škodo!
- c) Opozorili smo na nujnost, da morajo prevajalci v podjetju, ustanovi, zavodu itd. imeti na svojem delovnem mestu, (ki naj bi bilo v posebnem prostoru) potrebna delovna sredstva: tehnično enciklopedijo, splošne in tehnične slovarje, ustrezno tehnično literaturo ipd. Vendarle obstajajo tudi danes po tolikih letih podjetja in ustanove, z lastno prevajalsko službo v svoji organizaciji, ki pa še niso priskrbela teh sredstev prevajalcu in kljub temu zahtevajo prevod "takoj"! Mnogi prevajalci so še danes prisiljeni, da si ta sredstva sami kupijo, čeprav so zelo draga. Kako bo šele jutri, ko bo potrebno priskrbeti prevajalcu celo vrsto tehničnih priprav, da bi lahko "takoj" poiskal pomoč iz Terminološke baze (banke) več sto kilometrov daleč od njegovega delovnega mesta!
- č) Opozarjali smo, da delo na področju znanstveno-tehnične terminologije hudo zaostaja za razvojem znanosti in tehnike, tehnologije itd. Vemo pa, da je sestavni del vsakega proizvoda tehnični opis, navodilo za montažo, uporabo in vzdrževanje tega proizvoda! Brez tega ne more na tržišče, ne more nikamor iz tovarne! Vzrok tega zaostajanja na področju terminologije je, da ima isti predmet po več imen pri raznih izdelovalcih v isti industrijski veji, da vsak po svoje v razvojnem sektorju podjetja imenuje sestavne dele enakega proizvoda v isti industrijski veji. Ogromno število tehničnih izrazov in pojmov, za isti ali podobni industrijski proizvod, me spominja na pisanje P. Zorića v beograjski "Politiki" o številnih imenih za kravo v užičkem kraju (in ne le tam).
- d) Leta in leta so društva znanstvenih in tehničnih (ali strokovnih) prevajalcev republik in pokrajin, včlanjena v Zvezi DZTFJ, opozarjala, naj podjetja, ustanove, biroji, ki nimajo svoje prevajalske službe ali stalnih profesionalnih prevajalcev, zahtevajo od teh društev podatke o prevajalcih, članih teh društev, ki bi jim lahko uspešno opravili to ali drugo prevajalsko delo. Tu so včlanjeni skoraj vsi tisti, ki imajo večletne izkušnje na tem področju, med njimi so tudi samostojni prevajalci, ki jim je prevajanje poklic. Toda pre-

vajanje opravlja marsikdaj tisti, ki pozna le delno tuj jezik, ki se šele začenjajo ukvarjati s prevajanjem, pa o tehničnem prevajanju še nima osnovnih pojmov. Zavedamo se, da tem ljudem ne bodo pomagali nikakršni slovarji, nikakršne "baze (ali banke) terminov".

Prizadevanja za reševanje teh problemov

Tudi to naše srečanje v Arandjelovcu naj bi pripomoglo k urejanju problemov na tem področju. Še več, pripomoglo naj bi k izenačenju vseh izrazov in pojmov ne le na političnem, ampak tudi na znanstvenem in tehničnem področju. Unificirana terminologija naj bi postala zakonita na vseh področjih znanstvenih in tehničnih kontaktov. Zavedajmo se tega, da je ta unifikacija zelo odgovorno in zahtevno delo. Sodelovati morajo vsi umski ustvarjalci na vseh področjih znanosti in tehnike. Veliko pomoč je pričakovati od poklicnih znanstvenih in tehničnih prevajalcev, ki imajo za seboj 20 in več let praktičnega dela. V to delo se morajo tudi vključiti znanstvene in tehnične ustanove.

Osebnostno sem mnenja, da bodo rezultati tega dela uporabni le, če bomo delali hitro, če bomo hkratno ali postopoma obdelali posamezne industrijske veje, ter takoj posredovali industriji unificirane izraze za vse jezike narodov in narodnosti Jugoslavije. Takoj potem naj bi bili ti izrazi prevedeni tudi v vse jezike sveta, kamor izvažamo naše izdelke. Posredovanje tako pripravljene tehnične terminologije naj bo v tabelarni obliki, tako kot je urejeno v ZR Nemčiji in pri članicah EGS.

Tu bi opozoril, da so države EGS od začetka uvedle obveznost unificiranja terminov v vseh industrijskih in gospodarskih vejah na področju Skupnosti. Tehnično terminologijo, unificirano v centru te Skupnosti, pošiljajo v kartotečni obliki vsem članicam EGS in je za vse obvezna, ne glede na to, ali je "dobra"! Osebnostno sem tudi doživel primer, ko je bilo treba neko tehnično dokumentacijo prevesti v enega od jezikov te Skupnosti, in so me opozorili, naj uporabljam le izraze, ki so "uzakonjeni" v tej Skupnosti. Na prošnjo so mi dali v uporabo en tekšen "tehnični slovar" za neko industrijsko vejo. Ko sem iz radovednosti usporejal te izraze z izrazi iz tehnične enciklopedije (ne tako stare) v istem jeziku, so razlike bile očitne, toda obvezen je le tisti izraz, ki je zapisan v "kartotečnem slovarju".

To tehnično terminologijo, ki velja v državah članicah EGS, je treba nabaviti za našo industrijo. Morda bo koristila tudi Terminološkemu centru (bazi), ki se ustanavlja v Beogradu.

Nekaj primerov zgrešene ali različne uporabe izrazov v prevodih tehnične dokumentacije iz slovensčine v srbohrvaščino

Govorili smo že o tem, do česa lahko pride in tudi prihaja

zaradi nepravilne ali dvoumne rabe tehničnih izrazov, zaradi pomanjkanja tehničnih slovarjev ter neurejenosti in neunificiranosti tehnične terminologije, izrazov in pojmov v raznih vejah industrije. Tu je le nekaj primerov prevodov iz slovenščine v srbohrvaščino:

- aluminijska rešetka, aluminijska cev - prevaja se v srbohrvaščino: aluminijumna rešetka, aluminijumna cev, ne pa alumijska rešetka, aluminijasta rešetka, cev itd., kot beremo v nekaterih prevodih;
- brána, ta izraz obstaja v obeh jezikih, toda v slovenščini (teh.) ne pomeni tisto, kar brana pomeni v srbohrvaščini. To je le en del jeza (brane). Toda sestavljavci tehnične dokumentacije v slovenščini povsod uporabljajo izraz brana, tudi tam kjer je očitno, da gre za nasip, rampo, pregrado ipd., prevajalci pa za njimi vselej prevajajo brana, a ne gre za brano. V sh. pomeni brana tudi = drljača;
- elektro kladivo je v srbohrvaščini: električni čekić, ne pa elektro čekić in podobno;
- hladilni stolp je v srbohrvaščini kot tehnični izraz: ras-hladni toranj, ne pa kula za hlajenje, ohladivalna kula, stub za hlajenje itd., kot beremo v nekaterih tehničnih prospektih. Stolp pomeni v srbohrvaščini tudi kula, toda ta služi za razgled, opazovanje (na meji) itd. Toranj pa je industrijsko zaprta naprava za hlajenje vode, zraka za industrijsko porabo;
- hrbtenica kot tehnični izraz v srbohrvaščini ni kičma, ampak pomeni recimo pri omari: zadnja stranica, zadnja daska, drugje pa poledina itd. V številnih prospektih iz lesne industrije pa beremo prevod tega izraza kot: kičma, kičmeni del, kičmenjača itd.;
- izvedba kot tehnični izraz pomeni v srbohrvaščini: konstrukcijska izrada, konstrukcija, tudi izrada, tip, model, ne pa izvedba, kot beremo v več deset tiskanih tehničnih prospektih. Beseda izvedba ne obstaja v srbohrvaškem jeziku, obstaja pa v hrvaškosrbskem jeziku, ko se piše ali govori o izvajanju umetniških del na odprti sceni itp. Tehnično tudi tam ne pomeni ničesar.
- krmilo kot tehnični izraz pomeni v srbohrvaščini: upravljač, kormilo, volan; splošno pa: veštačka stočna hrana, krma;
- nasadila so v srbohrvaščini, kot teh. izraz: šarke, ne pa nasađivači, ali kakor beremo v nekaterih prevodih v sh. enostavno po slovensko nasadila (za okna, vrata).
- strop je v srbohrvaščini: tavanica, plafon, le v hrvaškem jeziku lahko ostane strop, toda ne povsod!
- tapecirani stol, tapecirano pohištvo se v srbohrvaščini prevaja: tapacirana stolica, tapacirani nameštaj, ne pa tapecirana stolica, tapetovana stolica, tapetovani nameštaj itd., kot beremo v tiskanih tehničnih prospektih iz lesni industrije;
- tračni brusilnik se v srbohrvaščini prevaja: trakasta brusilica, ne pa kot: tračna brusilica, kakor beremo v nekaterih prospektih izdelovalca tega brusilnika, Iskre Kranj.

- visokofrekvenčni vibrator se v srbohrvaščini prevaja: visokofrekventni vibrator, ne pa: visokofrekvenčni vibrator ip.
- srbohrvaški izraz bunar se prevaja v slovenščini le vodnjak, nikakor pa ne kot studenec (sh. izvor, vrelo).

Do vsega tega prihaja tudi zaradi tega ker pri nas še ni organizirano delo na področju tehnične terminologije in ker je tudi za sestavljalca tehnične dokumentacije kot za prevajalca vse na tem področju nujno, "že včeraj bi moralo biti gotovo", kot pove naročnik. Upam, da bomo tudi na tem polju odslej bolj aktivni. Ne smemo čakati leta in leta, da bi ta terminologija, ki je večinoma v tem času zastarala, končno prišla na dan v obliki velikega slovarja, enciklopedije ipd.

KRITIKA

Kritika je potrebna, kritika je šola, toda le znanstvena in dobronamerna kritika. Posplošena kritika ne služi nikomur in ničemu; je pa danes pogosta tudi na področju znanstvenega in tehničnega prevajanja.

Žal je zelo malo znanstvene kritike objavljenih industrijskih in turističnih prospektov, s katerimi predstavljamo svoje industrijske izdelke, svoje tehnične dosežke, svoje turistične zmogljivosti, lepote naših turističnih krajev doma in po svetu. Tu pa je nujno potrebna znanstvena, dobronamerna in poučna kritika.

Pred časom smo v ljubljanskem DELU brali "kritiko" dveh dopisov slovenskih podjetij v srbohrvaščini. Tako se Jezikovno razsodišče sprašuje pri besedilu v srbohrvaščini: "Molimo, da se tačno držite određenih termina..." (v slovenščini: "Prosim, da se točno pridržujete določenih terminov..."): "kaj si bo srbski in hrvaški gost mislil pri takem dopisu...", pa je vprašanje: "Kdo je nepismeni prevajalec?", čeprav ne gre za prevajalca in ne za prevajanje, dopis, iz katerega je citiran del odstavka, so namreč napisale administrativne osebe v Zdravilišču Atomske toplice, ki jim je baje hrvaški jezik materinščina. (Podoben je primer, kot smo obveščeni, s pismom (ki se ne citira) tovarne Krka iz Novega Mesta.) Posplošitev kritike je vedno škodljiva.

Čeprav pismo v srbohrvaškem jeziku, tako kot je objavljeno, ni v duhu tega jezika, se mi vendarle zdi, da ni tako nejasno, nerazumljivo, da bi provzročalo takšno obsodbo tako cenjenih avtorjev, kot smo jih citirali. Morda je bil izraz "têrmin(ov)" tisti, ki je provzročil tolikšno razburjenje. Toda ko sem vprašal osebe Zdravilišča Atomske Toplice v Podčetrtku, kaj razumejo pod izrazom têrmin, so mi enoglasno odgovorili: "rok, kaj pa drugega!?" Termin pomeni: določen čas, v katerem je treba nekaj opraviti, rok; têrmin (têrminus) pa = strokovni izraz.

Tudi mi, tovarišice in tovariši, na vseh simpozijih o terminologiji govorimo in pišemo o tērminih, ne pa o izrazih, pojmi, kar je za našega človeka bolj razumljivo, in nima več pomenov!

Še enkrat bi rad poudaril: kritika je potrebna, kritika je nujnost, toda le znanstvena in dobronamerna in neposplošena kritika na vseh področjih, v prevajalstvu pa še posebej!

Končno bi rad opozoril vas, ki prevajate iz slovenskega v srbohrvatski jezik in obratno, na splošne slovarje, ki so izšli pred kratkim:

1. Dr. Stanko Škerlj in drugi: Slovensko-srbohrvatski slovar (Slovenačko-srbskohrvatski rečnik), Prosveta, 1964.
2. Dr. Janko Jurančič: Srbohrvatsko-slovenski slovar (Srpsko-hrvatsko-slovenački rečnik), 2. razširjena izdaja, Ljubljana, 1972.
3. Dr. Janko Jurančič: Slovensko-srbohrvatski slovar (Slovenačko-srpskohrvatski rečnik), Ljubljana, 1981.

Dobra oblika tehničnega slovarja je: Slikovni besednjak srbskohrvaški in slovenski (Rečnik u slikama srpskohrvatski i slovenački) od G. Grujića in J. Gradišnika; je pa žal že zastarel.

- Predgovor uredništva.....	1
- Cenik prevajalskih uslug za leto 1982.....	2
- V.Jesenik: Naše mednarodno sodelovanje.....	3
Kongres v Varšavi	
Druga seja sveta FIT v Haagu	
- V.Aleksić: Stručni sestanek naučnih i tehničnih	
prevodilaca Jugoslavije.....	6
- N.Dembskij: Koordinacija terminologije v Jugoslaviji	8
- M.P.- M.Z.: O samostojnih kulturnih delavcih.....	8
Zapisa o 2 sestankih	
- J.G.: Delovni (ljudje in) občani.....	10
- M.Zdravič: Tolmačenje predavanj in filmov -	
trda preizkušnja za tolmača.....	12
- D.Kraigher-Šenk: Odgovor z napako.....	14
- Dr.J.Golias: Zakaj ni kritike prevajanja.....	17
- Recenzija prevodov	
J.G.: Brošura 14.graf.bienale - angl.in nem.prevod..	23
J.G.: Tri brošure Planinski vodnik - angl. in nem.	
prevod.....	28
N.D.: Turistična ponudba pa taka.....	34
- G.Prevedič: Grde sanje - humoreska.....	36
- D. -J.: Slovensko-francoski slovar (izvleček).....	41
- M. Grujić: Problemi pri prevajanju znanstveno-	
tehničnih dokumentacij.....	48

DROBIŽ

- Dve pripombi k prevajanju v nemščino in iz nje.....	9
- "Ignoriranje".....	16
- Indignor quandoque bonus dormitat Homerus.....	35

=====

Izdaja: Društvo znanstvenih in tehničnih prevajalcev Slovenije
61000 LJUBLJANA, Resljeva 16/I, tel. (061) 317-862.

S O M M A I R E

Page

- Avant-propos de la rédaction.....	1
- Prix-courant des services de traduction pour l'année 82	2
- V.Jesenik: Notre coopération internationale.....	3
Le Congrès de Varsovie	
2 ^e réunion du Conseil de la FIT à la Haye	
- V.Aleksić: Réunion professionnelle des traducteurs scientifiques et techniques de Yougoslavie..	6
- N.Dembskij: Coordination de la terminologie en Yougoslavie.....	8
-M.P.-M.Z.: Sur les travailleurs culturels indépendants..	8
Notes sur 2 réunions	
- J.G.: Les travailleurs et les citoyens.....	10
- M.Zdravič: L'interprétation des conférences et des films - une épreuve pour l'interprète.....	12
- D.Kraigher-Šenk: Réponse avec erreur.....	14
- Dr.J.Golias: Pourquoi il n'y a pas de critique de la traduction.....	17
- Critique des traductions	
- J.G.: Brochure sur la 14 ^e Biennale de gravure.....	23
- J.G.: Trois brochures: Le guide alpin.....	28
(traductions en anglais et allemand)	
- N.D.: Drôle d'offre touristique (en français).....	34
- G. Prevodič: Un mauvais rêve - conte humoristique.....	36
- D.J.: Dictionnaire slovène-français (extrait).....	41
- M. Grujić: Problèmes à la traduction des documenta- tions scientifico-techniques.....	48

CURIOSITES

- Deux remarques à la traduction en allemand et de l'allemand.....	9
- "Ignorer".....	16
- Indignor quandoque bonus dormitat Homerus.....	35

=====

Association des Traducteurs Scientifiques et Techniques de
Slovénie)

61000 LJUBLJANA, Resljeva 16/I, (061) 317-862.

